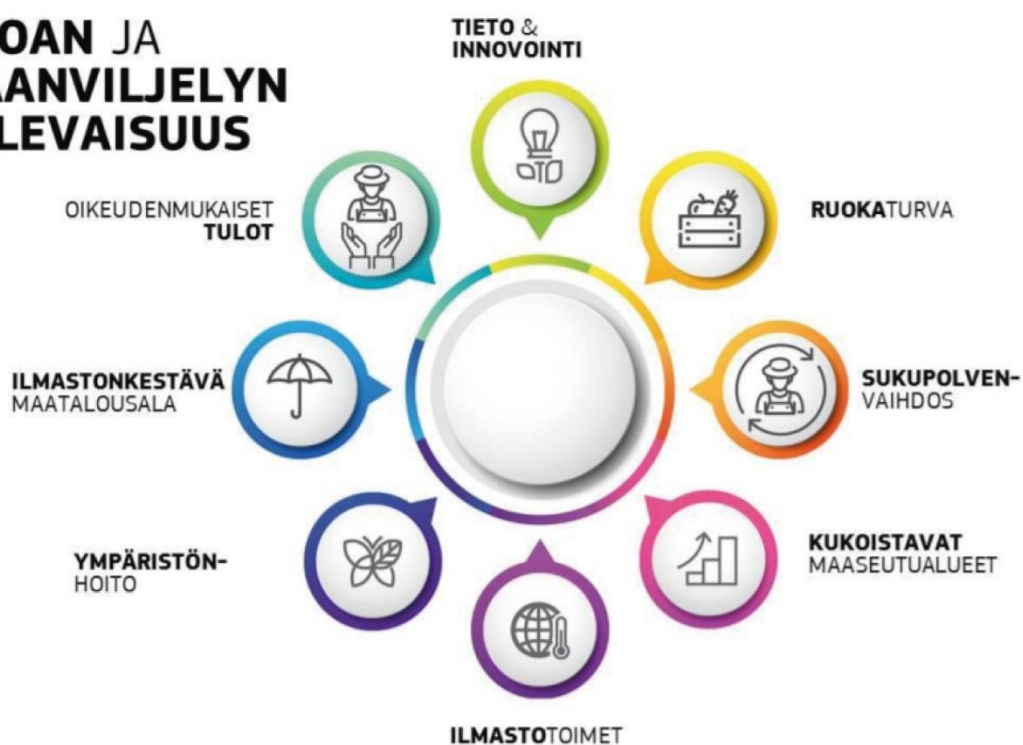

MTK:N BRYSSSEL-AGENDA KEVÄT 2018

RUOAN JA MAANVILJELYN TULEVAISUUS

MAA- JA METSÄTALOUDELLE SEKÄ MAASEUDULLE TÄRKEÄT EU-ASIAT KEVÄÄLLÄ 2018

Komission tiedonanto maatalouspolitiikan tulevaisuudesta asettaa politiikalle kunnianhimoiset tavoitteet. Maatalouden perustehtävä turvallisen ja kestävästi tuotetun ruuan varmistajana tulee hyvin esille. Maaseutalueiden ja -elinkeinojen rooli kasvun ja työllisyyden luojana tunnistetaan. Ilmastopolitiikassa maa- ja metsätalous ovat tärkeitä ratkaisujen tarjoajia.

Tavoitteiden toteutuminen riippuu politiikan toimivuudesta ja resurssien riittävydestä. Ensimmäinen kriittinen paikka on riittävän rahoituskehiksen varmistaminen.

EU on monien uusien haasteiden edessä, joihin tarvitaan uusia resursseja. Turvallisuus, maahanmuutto ja yhteinen puolustus ovat tärkeitä asioita EU:n tulevaisuudelle. Maatalouden ja maaseutupolitiikan osuus on supistunut jo pitkään, mutta yhdessä koheesiopolitiikan kanssa ne muodostava noin 70 % EU:n nykyisestä budjetista.

Maatalous kantoi suurimman taakan Venäjä-suhteiden kiristymisestä. Elinkeino pitää kohtuuttomana, että eurooppalaisen integraation vahvistaminen muilla sektoreilla rahoitetaan taas yksinomaan maaseudun niukoista voimavaroista. On välttämätöntä, että jäsenmaiden maksuja kasvatetaan vähintään Britannian osuutta vastaavasti.

Kestävän kehityksen mukainen maatalous on EU:n globaali velvollisuus ja myös kilpailuvaltti maailmanmarkkinoilla. Ilmastomuutoksen hillintä ja siihen varautuminen ovat uudistuvan maatalouspolitiikan keskeisiä tavoitteita. Maatalousyrittäjät voivat tarjota kestäviä ja tehokkaita ratkaisuja, kuten parempaa hiilen sidontaa maahan ja tuottavaan kasvustoon. Tähän tarvitaan uusia ohjaus- ja kannustinkeinoja. Ympäristö- ja ilmastotoimien tulospäätteiset maksutukset vaativat selkeitä ja käytäntöön soveltuvia tulosindikaattoreita, jotka ovat linjassa Pariisin ilmastopöytäkirjan perusteella valmistellun EU:n ilmastolainsäädännön kanssa.

EU:n laaja ympäristöagenda on rakennettava kestävän kehityksen kolmen tukijalan varaan: ympäristöllisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyiden. Ilmastomuutoksen hillintä on hyvä esimerkki päämäärästä, jonka kestävä ratkaisu edellyttää kaikkien kestävän kehityksen ulottuvuuksien hyödyntämistä. Ratkaisujen on oltava resurssitehokkaita ja sosiaalisesti hyväksyttäviä sekä tulevaisuuteen suuntaavia ja joissa tunnustetaan eri jäsenmaiden sää- ja maaperäolojen vaihtelevuus sekä huomioidaan luonnon vaatima riittävän pitkä aikaperspektiivi.

Maaseudun elinkeinojen tarjoamat ratkaisut linkittyvät lähes kaikkiin kestävän kehityksen Agenda2030 tavoitteisiin: Nälän poistosta yleiseen hyvinvointiin (SDG-tavoitteet 2 ja 3), puhtaaseen veteen ja energiaan (6, 7), kestäväan työhön, infraan ja tuotantoon (8, 9, 12), ilmastotekoihin (13), maanpäälliseen elämään (15) sekä myös merten suojeluun (14).

Biotalousstrategian suuri haaste on saada EU ymmärtämään kestävän pohjoismaisen perhemetsätalouden toimintamalli. Metsäalalla on kasvun mahdollisuuksia. Tätä kautta luodaan talouskasvua, työtä ja hyvinvointia. Pohjoismaisen mallin mukaisesti myös talousmetsät tuottavat merkittävästi ekosysteemipalveluita ja turvaavat metsäluonnon monimuotoisuutta. Kyseessä ei siis ole valinta suojeltujen ja talouskäytössä olevien metsien välillä.

Biotalousstrategian päivitykseen on tarvetta ympäristö- ja ilmastotavoitteiden toteuttamiseksi ristiriidattomalla lainsäädännöllä, joka ottaa huomioon myös taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat. Metsien merkitys kansainvälisessä politiikassa kasvaa ja vain kestävällä metsänhoidolla voidaan kestävän kehityksen tavoitteet saavuttaa kustannustehokkaasti.

Biotalousstrategian ja kiertotalouden välille on rakennettava toimiva yhteys. Kiertotalous on paljon muuta kuin jätteiden kierrätystä. Biotalous kytkee kiertotalouden luonnon kiertokulkuun. Se tarjoaa ratkaisut, kun siirrytään fossiilitaloudesta uuteen bio- ja kiertotalouteen.

Ruokamarkkinoiden toimintaan on kiinnitetty ilahduttavasti huomiota viimeisten vuosien aikana. Tahtotila oikaista alalle pesiityneet epäreilut kauppapavot on vahva. Nyt on päätösten ja toimenpiteiden aika.

Tilastot ja tutkimukset osoittavat, että maatalousyrittäjälle jäävä osuus ruokaketjun arvonnalisästä on supistunut nopeasti. Ruuan lisääntynyt jalostaminen selittää tästä vain pienen osan. Suurin tekijä vaarallisen kehityksen taustalla on kaupan keskittyminen ja kasvanut neuvotteluvoima. Käytännössä voidaan puhua jo sane-luomasta.

Parlamentti on velvoittanut usealla mietinnöllä ja 600 mepin päätöslauselmalla komissiota tekemään lainsäädäntöehdotuksen ruokaketjun epäterveiden kauppapavojen torjumiseksi. Luvassa on vielä ennen varsinasta maatalouspolitiikan uudistusehdotusta paljon keskustelua, saako, pitääkö ja millä tavalla hallitsevassa asemassa olevan arvoketjun osan toimintaan puuttua.

Elintarvikevienti on voimakkaassa kasvussa Venäjä-shokin jälkeen niin meillä kuin EU:ssa.

Meidän on panostettava viennissä ylivoimatekijöihimme, kuten eläinten hyvinvointiin, joka näkyy vähäisenä antibioottien käyttönä koko ketjussa. Tätä haluamme myös EU:n laatu- ja vientiponnistelujen tukevan.

Kauppapolitiikassa erityistä tarkkuutta vaaditaan EU-Mercosur -sopimuksen suhteen. Etelä-Amerikka pyrkii lisäämään huomattavasti maataloustuotteidensa vientiä EU-alueelle. Toistuvat skandaalit mm. brasilialaisen lihan kohdalla osoittavat, että Etelä-Amerikan tuotantotapa ja tuotteiden jäljitettävyydet ovat kaukana EU:n normeista. Kysymys on ruokaturvallisuudesta. Ollaanko Euroopan ruokaturvallisuus valmiita myymään Mercosur-sopimuksella? Tämä on kohtalon asia erityisesti lihantuotannolle, jota meillä koskettavat kansainvälisesti poikkeuksellisen tiukat tuotantonormit.

31.1.2018

Juha Marttila
MTK:n puheenjohtaja

MTK:n ja sen jäsenten kannalta on monia asioita nyt EU-käsittelyssä. Tässä niistä muutamia:

MONIVUOTINEN RAHOITUSKEHYS	4
BREXIT - NEUVOTTELUTULOS KERTOO EU-JÄSENYYDEN EDUT	5
MAATALOUSPOLITIIKAN UUDISTUS: CAP 2021 - 2027	6
TOIMIVA RUOKAKETJU JAKAA LISÄARVON ARVOKETJUUN	7
MONENKESKINEN KAUPPAPOLITIikka	9
BILATERAALIT KAUPPANEUVOTTELUT	10
EU:N ELINTARVIKEVIENTI KASVAA	11
ELÄINTERVEYS JA ELÄINTEN HYVINVOINTI	12
MIKROBILÄÄKERESISTENSSI JA LÄÄKKEIDEN HALLITTU KÄYTTÖ ELÄIMILLE	13
LUOMULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN LOPPUSUORALLA	13
EU:N SOKERIN MARKKINAJÄRJESTELMÄ	14
UUDET KASVINJALOSTUSMENETELMÄT LUOVAT KILPAILU- JA SOPEUTUMISKYKYÄ	16
KASVINJALOSTAJANOIKEUDET vs. PATENTOINTI	16
KASVINSUOJELUAINEPOLITIikka PAINEESSA	17
ILMASTOPOLITIikka	19
ENERGIAPOLITIikka JA BIOMASSAN/METSÄTALouden KESTÄVYYS	20
EKOSYSTEEMIPALVELUT	22
METSÄBIOTALOUS JA BIOTALOUSSTRATERIAN PÄIVITYS	23
METSÄSTRATEGIAN ARVIOINTI JA TARKASTUS	25
KIERTOTALOUS JA PUUN KASKADIKÄYTTÖ	26
MAASEUTUPOLITIikka ON KOKO MAASEUDUN ASIA	27
ALUE- JA RAKENNEPOLITIikka TULEVALLA OHJELMAKAUDELLA	28
YRITTÄJYYDEN EDISTÄMINEN	29
MAASEUDUN DIGITALISAATIO	30
MAAPERÄN SUOJELU/VILJELYMAA	32
KIERTOTALOUSLANNOITTEET OSANA RESURSSITEHOKKUUTTA	32
RUOKAHÄVIKKI KIERTOON	33
KIERTOTALOUS JA JÄTELAINSÄÄDÄNTÖ	34
LUONTO- JA RIISTAPOLITIikka	36
VESIPOLITIikka (VPD, MSD)	37

MONIVUOTINEN RAHOITUSKEHYS

Juha Ruippo; +32 476 502 704; juha.ruippo@mtk.fi

EU:n vuotuisen budjettisuunnittelun pohjana on monivuotinen rahoituskehys 2014 - 2020. Maatalouden osuus EU-budjetista on ollut aleneva. Ajatuksia on perusteltu taloudellisella kasvulla. Valitettavasti kehyspäästösten jälkeen kehitys ei noudattanut toivottua linjaa. Mm. maatalouden osuuden arvioitiin olevan 38 % budjettikauden lopulla. Suomi yhdessä nettomaksajien ryhmän kanssa on ollut ajamassa yhteisön toimintojen jäädyttämistä ja osaltaan selkeitä supistuksia EU:n budjettiin. Maatalouden ja koheesion osuus EU:n budjetista on yhdessä n. 70 %. EU:lla on uusia haasteita, jotka pitää sisällyttää tulevaan rahoituskehukseen samoin kuin nykyisille toimenpiteille pitää nähdä jatkuvuus.

Maatalouskriisien hoitoon on käytetty miljardi euroa kahdessa osassa. 2015 ja 2016 kriisipaketeista Suomeen kohdistui n. 9 miljoonaa € ja toisesta n. 7 miljoonaa euroa. Kriisirahastoa ei haluttu käyttää ongelmien hoitoon, koska pelisääntöjen mukaan kriisitoimenpiteet rahoitetaan seuraavan vuoden budjetista. Brexitin yhteydessä päähuomio on kiinnitetty yhteisen budjetin 7 - 8 %:n pienentymiseen. Sen lisäksi brexit tulee aiheuttamaan markkinahäiriön sisämarkkinoilla. Viimeistään nyt pitää linjata uudelleen markkinakriisin hoitotavat.

Käsittelytilanne EU:ssa

Komissio esitteli tammikuun alussa MFF-seminaarissa ajatuksiaan tulevasta rahoituskehyksestä. Perusajatus on päättää ensi, mitä EU:lta halutaan. Tämän jälkeen vasta arvioidaan, miten halutut toimenpiteet rahoitetaan. Komissaari Oettinger korosti seminaarissa, että tehdään mitä tahansa niin pääpainon on oltava EU-lisäarvossa.

Brexit aiheuttaa tulevaan budjettiin 7 - 8 %:n aukon, kuin huomioidaan brittien maksamat jäsenmaksut ja heille kohdistuneet tuet. Turvallisuus, puolustusyhteistyö, maahanmuutto ym. ovat ns. EU:n uusia haasteita, johon jäsenmaat ovat suhtautuneet myönteisesti. Lisäksi nykyisen budjettikehyksen sisällä on painopisteitä, kuten nuoret ja tutkimus sekä investoinnit, joiden rahoitusta ei haluta leikata.

Komissaari Oettingerin peruslinjaus tulevaksi budjettikehykseksi oli tammikuussa:

1. Maatalousbudjettia tasapainotetaan leikkaamalla vajauksesta 50 % ja 50 % jäsenmaiden lisärahoituksella
2. EU:n uusiin haasteisiin tarvitaan jäsenmaarahoitusta 80 % ja 20 % etsitään säästöinä muualta.
3. Tehdään tarvittavat lisäleikkaukset

Komission ehdotuksessa tulee olemaan jäsenmaksujen katon korottaminen 1 % BKTL:stä. Komissaari Oettingerin mukaan uusi prosentti pitäisi olla 1,1x %. Saksan hallitusneuvottelijat ovat esittäneet tukensa komission esityspohjalle. Monivuotisen rahoituskehysten esitys annetaan toukokuussa, jotta se voitaisiin käsitellä nykyisen komission ja parlamentin aikana. Voi kuitenkin olla, että Suomella on vielä ratkaiseva rooli puheenjohtajanaan tulevan rahoituskehysten neuvotteluissa syksyllä 2019.

MTK:n tavoitteet

- EU:n yhteinen maatalouspolitiikka tarvitsee asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen yhteisen ja merkittävän budjetin samalla kun EU:n päämenokohteisiin maatalouteen ja koheesioon kohdistuu merkittäviä leikkauspaineita.
- Komissiolla pitää olla kriisitilanteissa reagointikykyä budjetin sisällä. Liikkumatila maatalousbudjetin sisällä on pienentynyt eikä maatalousbudjetin kokoon ole mahdollista tehdä tilapäisiä kriisileikkauksia, kun budjetin käytön ehtoihin on koko ajan lisätty uusia vaatimuksia tuen saajille.

- Epäsuotuisien alueiden tuki ja kansallisen osarahoituksen laaja käyttö ovat kynnyskysymyksiä suomalaiselle maaseudulle. Maaseudun kehittäminen on tehokas tapa saada vastapainoa jäsenmaksuille.
- Itä- ja Pohjois-Suomi tarvitsevat jatkossakin EU:n koheesiorahoitusta
- Uusien haasteiden ja brexitin yhteisvaikutusta ei pystytä kattamaan säästöillä muista kustannuksista, vaan tarvitaan jäsenmaksukaton avaaminen ja omien varojen lisäämistä.

BREXIT - NEUVOTTELUTULOS KERTOO EU-JÄSENYYYDEN EDUT

Juha Ruippo; +32 476 502 704; juha.ruippo@mtk.fi

Britit päättivät kansanäänestyksessä 23.6.2016 erota EU:sta. Varsinainen art. 50 mukainen eroilmoitus jätettiin 29.3.2017. Ilmoitus käynnisti varsinaisen jäsenmaiden (EU-27) välisen keskustelun eron ehdoista ja komissiolle annettavasta neuvottelumandaatista. Jäsenmaat vahvistivat EU:n mandaatin 29.4.2017. Ennen aikaiset parlamenttivaalit 8.6.2017 heikensivät pääministeri May neuvotteluasemaa. Brexit astuu voimaan 29.3.2019, jos yhdessä ei sovita muuta.

Britit vastustivat äänestyksessä yhtä EU:n neljästä vapaudesta, ihmisten vapaata liikkuvuutta. Kenelläkään ei ollut äänestyksessä käsitystä eroprosessin laajuudesta ja vaikutuksista. Brittien poliittiset puheet ovat hie-
man loiventuneet. ”Kova brexit” tai ”parempi ilman sopimusta kuin huonon sopimuksen kanssa” ovat lienty-
neet. Molemmat neuvotteluosapuolet lähtökohtaisesti haluavat jatkaa tärkeitä keskinäistä kauppaa.

Iso-Britannia on EU:n iso nettojäsenmaksun maksaja helpotuksista huolimatta (repate). Tämän hetkisten maksujen perusteella brittien lähtö aiheuttaa 10 - 12 miljardin euron aukon budjettiin. Suomen laskelmissa on tästä aiheutuvaksi arvioitu 7,6 %:n leikkaustarvetta koko EU:n budjettiin.

Valmistelutilanne EU:ssa

Eroprosessi lähti varsinaisesti liikkeelle brittien ilmoituksesta 29.3.2017. Artikla 50 mukaiset neuvottelut on aloitettu ja niiden on määrä päättyä kahden vuoden kuluessa. Varsinaisten neuvotteluiden aloittamista vii-
vytti Iso-Britannian vaalit ja sen jälkeisen hallituksen muodostamisen ongelmat, jotka vieläkin ravittavat hal-
litustyötä.

Neuvottelujen ensimmäisessä vaiheessa on EU:n tavoitteena määrittää eron ehdot/syvyys. EU:n neuvotte-
luja vetävä Michel Barnier esitteli jäsenmaille edistymisraporttinsa neuvottelujen tilasta. Esityksen pohjalta
EU-johtajat antoivat Barnierille valtuudet aloittaa neuvottelujen toinen vaihe Iso-Britannian kanssa. Toisella
kierroksella sovitaan Iso-Britannian ja EU:n tulevasta kauppasuhteesta, siirtymäkaudesta ja mm. voimassa
olevien kauppasopimusten velvoitteiden jaosta.

MTK:n tavoitteet ja toimenpiteet

- EU:n neljä vapautta on kokonaisuus, josta ei voi poimia vain etuja.
- Toivottavin ratkaisu kaupankäynnin kannalta olisi, että britit ovat jatkossakin osa sisämarkkinaa ja nou-
dattavat EU:n kilpailupoliittisia ja valtiontuen ohjeistusta.
- Jos ja kun britit eivät jatka sisämarkkinoilla ja tulliliitossa, on sovittava EU:n tuonti- ja vientikiintiöiden
kohtalosta. EU:lle ja Suomelle on tärkeää säilyttää neuvotteluissa saavutetut vientikiintiöt.
- Maatalousmarkkinoilla Iso-Britannian ero aiheuttaa mittavan häiriötilanteen. Markkinakriisien hoitoon
tarvitaan EU:n maatalousbudjetista riippumaton kriisirahasto.
- Brittein ero aiheuttaa ison reiän EU:n budjettiin eli tarpeen 10 - 12 miljardin/ 7,6 %:n keskimääräisen
leikkaustarpeen EU:n menoihin. Lisäksi EU-johtajat ovat jo sitoutuneet moniin EU:n uusiin haasteisiin,
jotka tarvitsevat myös yhteistä rahoitusta. Suomen linja uhkaa yhteisen maatalouspolitiikan jatkoa.
- Poliittinen tasapaino muuttuu EU:n sisällä ja Välimeren sekä Visegrád-ryhmän (Puola, Tšekki, Slovakia ja
Unkari) painoarvo kasvaa.

- Brexit-sopimus osoittaa muille jäsenmaille EU:n sisämarkkinoiden lisäarvon ja syyn jäsenmaksun maksamiseen.

MAATALOUSPOLITIIKAN UUDISTUS: CAP 2021 - 2027

Johan Åberg +358 40 523 3864; johan.aberg@mtk.fi

Juha Lappalainen +358 40 546 6675; juha.lappalainen@mtk.fi

Johanna Andersson +358 40 824 5522 johanna.andersson@mtk.fi

EU-komissio julkaisi vuoden 2017 lopussa tiedonannon uuden maatalouspolitiikan tavoitteista ja periaatteista. Komissio painottaa tiedonannossaan vahvasti jäsenmaiden vastuuta kohdentaa maataloustuet ylläpitämään ja kehittämään tuotantoa koko Unionin alueella. Komissiossa on vihdoin herätty siihen todellisuuteen, että EU on liian iso ja monimuotoinen alue siihen, että samoilla keinoilla voitaisiin saavuttaa parhaat tulokset kaikissa maissa. Sen sijaan komissio esittää nyt pallon heittämistä jäsenmaille myös yksinkertaistamisen osalta. Tämä on sitä niin sanottua subsidiariteettia, mistä EU:ssa on paljon puhetta, mutta vähän näyttöä tähän menneessä. EU:ssa siis hyväksytään periaatteet ja isot linjaukset ja jäsenmaat toteuttavat sen jälkeen parhaansa mukaan. Tämä periaate sopii MTK:lle erinomaisesti.

Jatkossa on tarkoitus paremmin perustella maatalouspolitiikan välineitä strategisella suunnittelulla. Jokaisessa jäsenmaassa luodaan yhteinen strategia niin EU:n suoriin tukiin kuin maaseudun kehittämiseen. Strategiassa pitää ottaa huomioon kestävä kehitys tavoitteet ja Pariisin ilmastopöytäkirjan velvoitteet. Strategiassa olisi hyvä luoda pohjaa myös kansallisille tulotukijärjestelmille, Etelä-Suomen koplatoille tuille, so-kerijuurikkaan kansalliselle tuelle ja myös lomitukselle sekä mahdolliselle varhaiseläkejärjestelmälle.

Tulosperusteisuus on entistä tärkeämpi osa maatalouspolitiikan tulevaisuutta. Käytännönläheisiä ja mitattavia tuloksia varmasti kaipaavat niin viljelijät kuin tukea maksava yhteiskuntakin. Tämä tulee olemaan suuri haaste jäsenmaille ja onnistuakseen vaatii sen, että kaikki käytettävissä oleva teknologia on hyödynnettävä paljon nykyistä tehokkaammin. Muutoin on vaarana entistä mittavampi valvontakoneisto, joka varmistaa, että viljelijöiden toimista on oikeasti hyötyä. Tulosperusteisuutena voidaan pitää myös tuotantoon sidottuja tukia, jotka samalla edesauttavat myös tukien kohdentaminen aktiivituotannolle.

Komission tiedonanto on kirjoitettu ilman sitoutumista rahoitukseen. Komissio vastustaa ehdottomasti suorien tukien osarahoitusta ja maatalouspolitiikan rahoituksen uudelleen kansallistamisen. Kansallistaminen veisi pohjan pois yhteisistä sisämarkkinoista ja lisäksi varautumismahdollisuudet erilaisiin kriiseihin, ilmastomuutokseen ym. heikkenisivät entisestään. Valtioneuvosto on linjannut tavoitteeksi maksimoida maatalousrahojen saantoa, koska se on käytännössä ainoa tapa varmistaa, ettei Suomen nettomaksuasema heikene kohtuuttomasti. Tämän takia MTK onkin esittänyt, että tulevan kauden rahoituskehityksen kokonaistaso täytyy nostaa 1,2 prosenttiin jäsenmaiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta.

Tiedonannossa korostetaan myös markkinatulojen kasvava merkitys viljelijöiden tulonmuodostuksessa. Ruokaviennin lisääminen on komission näkökulman mukaan selkeä tulevaisuuden tavoite maatalouspolitiikassa. Tämä on hyvin perusteltu markkinatulojen lisäämisen näkökulmasta, kun kasvupotentiaali sisämarkkinoilla on rajallinen. Uusia markkinavaihtoehtoja ja myyntikanavia tarvitaan myös viljelijöiden markkina-aseman parantamiseksi. Maatalouskomissaari Hogan on luvannut esitellä lainsäädäntöpakettin näihin asioihin liittyen keuhattalvella 2018. Vaikka markkinoiden toimivuus ja viljelijöiden markkina-aseman parantaminen ei suoraanaisesti ole osa EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa, vaan kilpailupolitiikkaa, liittyvät ne kiinteästi toisiinsa.

Tiedonannossa nuoret tuottajat ja uudet viljelijät ovat painokkaasti esillä yhtenä tärkeänä tavoitteena. Maatalouskomissaari Hogan on myös itse peräänkuuluttanut uusia keinoja ja laajaa työkalupakettia nuorten viljelijöiden saamiseksi alalle. Komissaari on jopa todennut, että kansallisia eläkejärjestelmiä voitaisiin täydentää esim. maaseutuohjelman toimenpiteillä. EU:n komissio vaati viime uudistuksen yhteydessä Suomea luopumaan varhaiseläkejärjestelmästä. Tätä päätöstä olisi nyt syytä pikaisesti vaatia uudelleen arvioitavaksi.

Brysselissä on ilmeisesti huomattu Suomessa olevan EU:n nuorimmat viljelijät siitä syystä, että täällä on ponnostettu sekä jatkajiin että luopujiin.

Yhteenvedon voidaan todeta, että MTK:n asettamat tavoitteet seuraavalle uudistukselle on huomioitu jopa hämmästyttävän hyvin komission tiedonannossa. MTK:n tärkeimmät tavoitteet ovat:

- Vahva ja yksinkertaisempi politiikka, joka vahvalla budjetilla ja kahden pilarin kautta tukee vastuullista tuotantoa.
- Maataloustuotannon jatkuminen kaikilla alueilla
- Maataloustuottajien markkina-aseman parantaminen
- Hallittu rakennemuutos, nuoret tuottajat ja maaseudun elinvoimaisuus

Kaikki nämä asiat löytyvät helposti komission tiedonannosta. Käytännön keinoja joita tarvitaan näiden tavoitteiden toteuttamiseksi ovat mm.:

- Koko maan säilyttäminen epäsuotuisena alueena (ANC)
- Tuotantoon sidottujen tukien jatkuminen ja mahdollisimman laaja ja joustava kohdentaminen
- Suomen olosuhteisiin räätälöidyt kannustavat ilmasto- ja ympäristötoimet jotka tukevat kestävästä ruuan-tuotantoa ja vahvistavat bio- ja kiertotaloutta.
- Metsätalouden alkutuotannon tukemisen mahdollistaminen, kuten nykyiselläkin kaudella ympäristön, il-maston ja puuntuotannon näkökulmista
- Ei rajoitteita turvemaiden viljelyyn
- Viherryttämistuen ja täydentävien ehtojen korvaaminen kokonaisuudella joka luo tietyn ministandardin kaikissa EU-maissa
- Tukien kohdentaminen vahvemmin aktiivituotantoon
- Kansallisten tukien jatko koko maassa EU:n maatalouspolitiikan täydennyksenä
- Ei tilakohtaisia tukien ylärajoja tai tukikattoja
- Aktiivinen ja joustava rakennetukipolitiikka
- Varhaiseläkejärjestelmän jatko ja kehittäminen yhdessä kannustavan nuorten viljelijöiden tukijärjestel-män kanssa
- Ns. tuplamaksujen estäminen, eli ei olisi mahdollista saada eläkettä ja maataloustukia samaan aikaan
- Digitalisaation, tietojärjestelmien ja tietovarantojen tehokkaampi käyttö politiikan tulosten mittaami- sessa, yksinkertaistamisessa ja valvonnan ja seuraamusten vähentämisessä

MTK on painottanut tarvetta varautua paremmin erityyppisiin kriiseihin, kuten poliittisiin, markkina- tai säästä johtuviin kriiseihin. Ilmastonmuutos kasvattaa tulevaisuudessa äärimmäisten sääilmiöiden todennä- köisyyttä. Myös poliittisten kriisien riski kasvaa epävarman maailmantilanteen takia. Yksi varautumiskeino voisi olla maatalousbudjetin ulkopuolinen kriisirahasto. Nyt täytyy tehdä töitä sen eteen, että tähän kiinnite- tään huomiota seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen valmistelun yhteydessä. Lisäksi tavoite luoda pa- rempaa maatalouspolitiikkaa jää torsioksi, ellei tavoitteille varata riittävästi rahaa.

TOIMIVA RUOKAKETJU JAKAA LISÄARVON ARVOKETJUUN

Johan Åberg +358 40 523 3864; johan.aberg@mtk.fi

Marica Twerin; +358 20 413 2381; +358 40 1839 722; marica.twerin@mtk.fi

Maatalouden markkinakriisin hoidossa maatalousneuvosto, EU-parlamentti ja komission maatalouspää- osasto ovat kiinnittäneet erityistä huomiota viljelijöiden neuvotteluasemaan markkinoilla. Asia on ollut esillä jo pidemmän ajan. Vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä komissio tulee antamaan lainsäädäntöehdo- tuksen. Puheenjohtajamaa Bulgaria on myös työohjelmissaan kiinnittänyt huomiota epäreiluihin kauppa- poihin.

Omnibus-esityksen käsittelyn myötä maatalouslainsäädännön ja kilpailulainsäädännön rajapintaa tarkennettiin ja erityisesti tuottajaorganisaatioiden ja sektoriorganisaatioiden mahdollisuuksia hintayhteistyöhön selkeytettiin osana tuottajien markkina-aseman parantamishankkeita.

Tuotantopanosten tarjonnassa konsolidoituminen ja omistajuuden muutokset ovat olleet nopeita. 15 vuotta sitten lannoiteteollisuuden suojaksi rakennettiin tyypilannoitteiden antidumpingsuoja Venäjältä tulevaa tuontia vastaan. Tuottajajärjestöt tekivät viime kesänä tutkintapyyntönsä kauppapääosastolle antidumpingmenettelyn tarpeellisuudesta nykytilanteesta, kun eri tutkimusten mukaan viljelijät maksavat tuontisuojusta yli miljardin euron lisäkustannuksen lannoitteiden hinnassa.

Ruokaketjun toimivuus Suomessa on ongelmallinen keskittyneen kaupan takia. Neuvotteluista huolimatta Suomessa ei onnistuttu sopimaan koko ketjua koskevasta toimivasta vapaaehtoisesta järjestelmästä. Tällä hetkellä MMM:n työryhmä miettii mahdollista suomalaista elintarvikeketjulainsäädäntöä. Työryhmä lopettaa tammikuun loppuun mennessä. Lainsäädäntöä tehdään valmiiksi virkamiestyönä. Elintarvike-markkina-valtuutettu toimisi Maaseutuviraston yhteydessä. Hän valvoisi lain noudattamista, antaisi suosituksia, antaisi kehoituksia noudattamaan lakia, ja voisi viedä asioita markkinaoikeuteen. Hän ottaisi asioita selvittäväksi myös oma-aloitteisesti.

Käsittelytilanne EU:ssa

- Komission työagendalla on jo pitkään ollut elintarvikeketjun toimimattomuus. Lupauksista huolimatta lainsäädäntöä ei ole vielä annettu.
- Pari vuotta sitten elintarvikeketjun toimijat hyväksyivät EU-laajuiset hyvät kauppatavat. Periaatteiden noudattaminen on kuitenkin vapaaehtoista ja sanktioita ei ole. Maataloustuottajat eivät lopulta liittyneet järjestelmään koska siinä oli/on vakavia puutteita. (Supply Chain Initiative)
- Komission vuonna 2016 julkaistu kertomus on puutteellinen. Kertomuksessa väitettiin, että useissa jäsenvaltioissa mm. Suomessa on jo lainsäädäntö koskien elintarvikeketjun ongelmia. Toimivaa lainsäädäntöä ei kuitenkaan löydy kuin muutamasta jäsenvaltiosta.
- Erilainen lainsäädäntö jäsenmaissa voi vaikeuttaa sisämarkkinoiden toimivuutta ja vääristää kilpailutilannetta.
- Veerman maatalousmarkkinoiden työryhmä (AMTF) esitti syksyllä 2016 laajaa toimenpidepakettia, jossa viljelijöiden neuvotteluvoiman parantaminen on keskeisessä roolissa.
- Euroopan parlamentin maatalousvaliokunta teki oman raporttinsa 2015 (McGuinness) ja sisämarkkinat ja kuluttajansuoja valiokunnan (Czesak) raportti annettiin keväällä 2016, joilla pohjustettiin parlamentin kantaa epäterveisiin kauppatapoihin. Kesäkuussa 2016 parlamentti antoi suurella äänten enemmistöllä päätöslauselmansa, jossa vaadittiin komissiolta lainsäädäntöesitystä.
- Komission alustava vaikutusarviointi annettiin heinäkuussa 2017
- Euroopan komissio käynnisti 16.8. EU:n laajuisen julkisen kuulemisen siitä, kuinka EU:n elintarvikeketjun oikeudenmukaisuutta voitaisiin parantaa. Maataloustuottajia, kansalaisia ja muita sidosryhmiä pyydettiin esittämään näkemyksiään elintarvikeketjun toiminnasta online-kuulemisessa, joka päättyi 17.11.2017.
- Komissio on valmistelemaan esitystä epäterveiden kauppatapojen torjunnasta tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

MTK:n tavoitteet

- Tarvitaan vähimmäisvaatimukset sisältävä EU-direktiivi, jossa jäsenmaiden pitää sisällyttää lainsäädäntöönsä vähintään riippumaton asiamies ja kunnolliset sanktiot. Direktiivin puitteissa jäsenvaltioille jää toimeenpanon suhteen harkintavaltaa. Ratkaisut olisivat kuitenkin samankaltaisia kaikissa jäsenvaltioissa.

- Ensisijaisesti olisi saatava elintarvikeketjua koskeva lainsäädäntö. Tuotantopanospuolellakin on ongelmia, muttei yhtä räikeitä. Jos tuotantopanospuolikin otetaan mukaan lainsäädäntöhankkeeseen, on riskinä, että koko prosessi hidastuu entisestään.

MONENKESKINEN KAUPPAPOLITIIKKA

Juha Ruippo; +32 476 502 704; juha.ruippo@mtk.fi

Balin ministerikokous 2013 käynnisti WTO-neuvottelut pitkän hiljaiselon jälkeen. Nairobin ministerikokoukseen 2015 lähdettiin ilman ennalta sovittua suunnitelmaa. Isot kauppamaat osoittivat haluavansa ratkaisuja ja lukossa ollut tilanne maatalouden vientikilpailusta ratkaistiin. Valmistelu myös 2017 Buenos Airesin kokoukseen epäonnistui, mutta myös kokouspaikalla argentiinalaisten hyvästä yrityksestä huolimatta tulokset jäivät minimaalisiksi.

Nairobin kokouksessa teollisuusmaat sitoutuivat poistamaan vientituen 2018 loppuun mennessä (kehitysmaat 2023). Vientituen rinnalla huomioidaan muukin vientikilpailu, eli pitkät vientiluotot, ruoka-apu ja valtion vientiyrityksien toimet. Lisäksi sovittiin ruokaturvallisuusjärjestelmän määrittämisestä Intian toiveiden mukaisesti ennen seuraavaa ministerikokousta. Samoin kehitysmaiden erityisturvamenettelyistä sekä vähiten kehittyneiden maiden (LDC) kohtelusta.

Riitojen ratkaisu on edelleen tärkeä osa WTO:n toimintaa. USA on kritisoinut voimakkaasti käsittelyn hitautta, mutta samalla estänyt mm. uusien tuomareiden nimittämisen riitojenratkaisuelimeen. Suomen kannalta merkittäviä ensimmäisissä päätöksissä ovat niin paperituotteiden korotettujen tullien leikkaaminen kuin afrikkalaista sikaruttoa (ASF) koskeva päätös. Paperituotteiden osalta tullitaso laskee 5 - 10 %-yksikköä Venäjän liittymissopimuksen mukaiseen 5 %:iin. Venäjän ASF-tuontikiellon osalta EU on nyt valmistelemassa vastatoimipakettia.

Käsittelytilanne EU:ssa

Kauppapolitiikassa komissiolla on neuvotteluoikeus kaikkien jäsenmaiden puolesta. Neuvottelumandaatin käsittelyssä parlamentti ja neuvosto määrittävät reunaehdot komissiolle. Komissio on ollut aktiivinen ja on tehnyt mm. Brasilian kanssa yhteisen esityksen Buenos Airesin kokouksen maatalouden sisäisten tukien keskusteluille.

Buenos Airesin ministerikokouksen jälkeisen agendan rakentaminen on meneillään. Keskeinen kysymys on edelleen vanhasta DDA-agendasta siirtyminen ajankohtaisiin kysymyksiin. Elintarvikkeiden osalta monet asiat kytkeytyvät terveys- ja kasvinsuojelutoimista tehdyn sopimuksen (SPS-sopimus) kysymyksiin. Erityinen huomio on kiinnittymässä mikrobiresistensseihin ja mm. eläinten hyvinvointiin.

Brexit-neuvottelujen alku merkitsee uutta alkua myös EU:n neuvotteluille muiden WTO-jäsenmaiden kanssa. Vienti- ja tuontikiintiöt pitää ajantasaistaa brittien eron jälkeiseen aikaan.

MTK:n tavoitteet

- Monenkeskinen kauppajärjestelmä on kaikkien etu.
- Eurooppalaisen tuotannon kilpailukykyistä on huolehdittava. Samat vaatimukset mitä on EU/kansallisella tasolla asetettu sisämarkkinoiden tuotannolle, pitää olla lähtökohtana tuonnin vapauttamiskeskusteluissa.
- Kahdenvälisissä neuvotteluissa kuluttajien huolet elintarviketurvallisuudessa ovat keskeisiä asioita, ja niitä on pystyttävä nostamaan myös monenkeskisiin kauppaneuvottelupöytiin.
- EU:ssa laatu ymmärretään monesti maantieteellisenä suojamerkintänä (GI), vaikka laatu on laajasti SPS-kysymys. Mikrobiresistenssi on entistä tärkeämpi tuotteiden laatuasia myös kauppaneuvotteluissa.

- Tullivapaat ja alennetut tullikiintiöt ovat keskeisiä kysymyksiä markkinavaikutusten kannalta. Kiintiöiden hallintajärjestelmä pitää olla ennakoiva eikä first come first serve –menettely ole mahdollinen.
- Brittien eron seurauksena käsittelyyn nousevat voimassa olevien kiintiöiden jako, jossa myös meille on tärkeää säilyttää EU:n vientimahdollisuudet samalla kun minimoidaan paineet tuontikiintiöiden kasvatamiseen.
- EU on aikaisemmin sitoutunut (2008) WTO-kierroksella tuonnin vapauttamiseen tiettyjen kiintiöiden piirissä. Näitä kokonaismääriä ei tule ylittää kahdenkeskisissä neuvotteluissa.
- Nyt kun päätöksiä on saatu aikaan poliittisella tasolla, uskottavuuden kannalta on tärkeää huolehtia päätösten voimaansaattamisesta.

BILATERAALIT KAUPPANEUVOTTELUT

Juha Ruippo; +32 476 502 704; juha.ruippo@mtk.fi

Monenkeskisten neuvottelujen rinnalla on koko ajan käyty kahdenvälisiä ja alueellisia neuvotteluja. WTO-neuvottelujen kangertelu ja pääosapuolten kiinnostuksen puute ovat ajaneet kaupankäynnin helpottamiseen kahdenvälisesti. Kahdenväliset sopimukset tähtäävät yleensä monenkeskistä neuvottelua huomattavasti syvempiin ratkaisuihin, joita ei voida saavuttaa laajoissa monenkeskisissä neuvotteluissa. Venäjän vientikielto 2014 viimeistään herätti elintarvikeviennin kanssa toimineet hakemaan vaihtoehtoja kaupankäynnille. Bilateraalien painoa nostaa USA:n presidentin Trumpin toiminta samoin kuin brexit-neuvottelut.

Kauppaneuvotteluissa on aina voittajia ja häviäjiä. Sektorien väliset erot voivat olla suuria ja maatalouden sisälläkin joku tuote voi voittaa ja toinen kärsiä merkittäviä tappioita. Hyvään neuvotteluvalmisteluun kuuluu suojaverkkojen rakentaminen, jotka mahdollistavat toiminnan jatkumisen uudessa kilpailutilanteessa.

Käsittelytilanne EU:ssa

Kanadan kanssa pitkäksi venähtänyt sopimuksen (CETA) hyväksyminen on nyt siirtynyt toimeenpanovaiheeseen. EU:ssa sen hyväksymisprosessia hidasti sopimuksen luokittelu sekasopimukseksi, jossa osa sopimuksen asioista tarvitsee kansallisen hyväksynnän.

Yhdysvalloissa Tyynenmeren sopimus (TPP) on allekirjoitettu, mutta presidentti Trumpin johdolla USA irtaantui sopimuksesta. EU:n ja USA:n välinen TTIP-neuvottelu on huomattavasti laajempi ja syvempi kuin TTP. Trumpin hallinto käy aktiivisesti NAFTA-neuvotteluja paikkaamaan mm. TPP:ssä sovittuja asioita. TTIP-neuvottelut ovat edelleen jäässä eikä neuvottelujen käynnistyminen tunnu realistiselta EU:n näkökulmasta lähitulevaisuudessa. TTIP:ssä huomio oli investointien suojamekanismeissa, johon EU:lla oli omaa malli. Säädösyhteistyö on myös vaikeaa ja sen pelättiin vievän demokraattisesti valituilta päätöksentekijöiltä valtaa.

Elintarviketuotannon kannalta TTIP-neuvottelut samoin kuin Mercosur- neuvottelut ovat haastavat. Iso osa tuontisuojusta rakentuu erilaisista terveys- ja kasvinsuojelutoimista tehdyn sopimuksen (SPS-sopimus) sääöksistä, joita voidaan pitää osittain kaupankäynnin teknisinä esteinä. Herkkien tuotteiden osalta tuontituloilla ja -kiintiöillä on suuri merkitys EU:lle. Parlamentin teettämän tutkimuksen mukaan SPS-kysymykset vastaavat USA:n osalta 80 % tuontisuojusta. EU:lle on tärkeää niin eurooppalainen elintarviketurvallisuusmalli kuin maatieteelliset alkuperämerkinnät.

Mercosur-sopimusneuvotteluiden jatkamiseksi EU on ollut yliaktiivinen osoittaakseen sopimushakuisuutta ja -kykyisyyttä USA:lle ja Iso-Britannialle. Nämä neuvottelut ovat maatalouden näkökulmasta erittäin vaikeat. Mercosur-maat ovat erittäin suuria maataloustuottajia, joiden kanssa on vaikeaa löytää ratkaisua, joka olisi tasapainoinen Euroopan maatalouden kannalta. Brasilian ruokaskandaalit eivät ole helpottaneet neuvotteluja. Elintarviketurvallisuus on keskeistä myös Mercosur-neuvotteluissa ja TTIP-sopimus loisi pohjan jatkolle.

Japanin kanssa käytävät neuvottelut odottelivat TPP-sopimuksen ratifiointia. Nyt poliittinen sopimus on saatu aikaan Japanin kanssa ja siirrytään tekniseen vaiheeseen. EU:n elintarvikeviejille Japanin markkinat ovat kiinnostava kohde. Uuden-Seelannin ja Australian neuvottelut ovat alkamassa. Elintarvikevientiin orientoituneina maina nämä neuvottelut ovat vaikeat varsinkin Brexit-äänestyksen jälkeisessä neuvottelutilanteessa.

MTK:n tavoitteet

- Ydinkysymys on eurooppalaisen tuotannon kilpailukyky. Samat vaatimukset, mitkä EU:ssa ja kansallisella tasolla asetetaan sisämarkkinoiden tuotannolle, pitää olla lähtökohtana tuonnin vapauttamiskeskusteluissa.
- EU on kuluttajasuojan näkökulmasta kieltäytynyt keskustelemasta hormonien, raktopaminin ja muiden kasvunestojen nostamisesta neuvottelukysymyksiksi. GMO:t ovat tärkeä asia USA:lle ja EU:n glyfosaatti-keskustelu ei helpota neuvottelua. USA:ssa puhutaan näistä asioista modernina maatalousteknologiana.
- Elintarvikkeiden laatuksymykset eivät rajoitu pelkästään maantieteelliseen suojausmerkintään (GI), vaan laatu kiinnittyy laajasti SPS-tekijöihin. Mikrobiresistenssi on entistä tärkeämpi asia neuvottelujen kannalta.
- Tullivapaat ja alennetut tullin kiintiöt ovat keskeisiä kysymyksiä markkinavaikutusten kannalta. Kiintiöiden hallintajärjestelmä pitää olla ennakoiva eikä first come first serve –menettely ole mahdollinen.
- Uusien neuvottelujen avautuessa on huolehdittava myös neuvoteltujen sopimusten voimaansaattamisesta, jotta hyvistä neuvottelutuloksista voitaisiin myös markkinoilla hyötyä.
- EU on aikaisemmin sitoutunut (2008) WTO-kierroksella tuonnin vapauttamiseen tiettyjen kiintiöiden puitteissa. Näitä kokonaismääriä ei tule ylittää kahdenkeskisten neuvottelujen loppupuristuksissa.

EU:N ELINTARVIKEVENTI KASVAA

Johan Åberg +358 40 523 3864; johan.aberg@mtk.fi

Anni-Mari Syväniemi; +358 50 511 8909; anni-mari.syvaniemi@mtk.fi

Elintarvikevienti kasvaa nopeammin kuin tuonti EU:ssa. 12/2016 - 11/2017 tilastoissa EU:n elintarvikevienti on kasvanut 5,3 %:a ja vientiylijäämä on 20,3 miljardia euroa (+1,4 miljardia euroa). Viennin kasvun vetureina ovat olleet maantieteellisten alkuperämerkkien suojaat tuotteet. Viineillä ja korkealle jalostettujen tuotteiden vienti on kasvanut voimakkaammin.

Viennin toipuminen Venäjän vientikiellosta ja Aasian viennin ongelmista on ollut nopeaa. Ilman avautunutta Etelä-Korean markkinoiden avautumista EU:n elintarvikemarkkinoiden tilanne olisi jatkunut pitkään heikona. Suomen osalta Venäjän viennin korvautuminen on ollut hitaampaa ja uudet markkinat ovat olleet hinnoitteluun heikompia. WTO-sitoumusten perusteella vientituen käyttäminen tukemaan viennin kehittämistä ei ole mahdollista.

EU tukee viennin kehittämistä myös usealla tavalla. Nopeana toimenpiteenä on lisätty vienninedistämismenettelyjä, komissaarien johdolla on kierretty avaamassa ovia uusille markkinoille ja kiinnitetty huomiota tehtyjen kauppasopimusten toteuttamiseen sopimuskumppanien kansallisessa politiikassa.

EU:n menekinedistäminen tukeutuu maantieteellisten alkuperämerkkien (GI) käyttöön. Niillä suojataan toisaalta sisämarkkinoita ja toisaalta avataan laatumielikuvalla uusia markkinoita kohdemaissa.

Suomessa EU:n suojaamilla maantieteellisillä alkuperämerkinnöillä ei ole vielä suurta taloudellista merkitystä, mutta panostuksia on tehty viime vuosina. Tärkeää on saada uusia volyymituotteita EU:n suojan piiriin.

Käsittelytilanne EU:ssa

EU:n maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämispolitiikkaan kohdennetaan vuonna 2018 budjettivaroja 188,5 miljoonaa euroa ja budjetti on kasvamassa 200 miljoonaan euroon vuonna 2020. Vuoden 2018 varojen käytön prioriteetit päätettiin viime syksynä ja vuoden 2018 haku on nyt avoinna 12.4.2018 asti.

Samaan aikaan valmistellaan ensi vuoden varojen kohdentamisen painopisteitä: mille tuotteille, mille kohdealuille menekinedistämisvarat kohdennetaan ja mitä uutta pitää menekinedistämisessä ottaa huomioon.

Komissaarit Hogan ja Malmström johtavat myös useita kauppavaltuuskuntia viennin edistämiseksi avautumille markkinoille. Nyt on julkistettu menekinedistämismatka Kiinaan (Shanghai ja Shenzhen) 14-19.5.2018. Uusien matkojen valmistelu on meneillään.

MTK:n tavoite

- EU:n tiedotus- ja menekinedistämispolitiikan vuosittaisiin työohjelmiin pitää saada painopisteiksi myös Suomelle sopivia painopistealueita, kuten eläinten hyvinvointi, antibioottiresistenssi ja kestävä maataloustuotanto
- Osana antimikrobiresistenssikeskustelua antibioottien käyttö otetaan EU:ssa tuotannon laatumittariksi, jolla voidaan todentaa tuotannon toimintatavat
- Eläinten hyvinvoinnille luodaan EU:ssa tunnustettu ”saparomerkki”, todentamaan sikalihantuotannon hyviä käytänteitä

ELÄINTERVEYS JA ELÄINTEN HYVINVOINTI

Leena Suojala; +358 40 772 945; leena.suojala@mtk.fi

Eläintautitilanne EU:ssa ja Suomen lähialueilla:

Afrikkalaista sikaruttoa (ASF) esiintyy edelleen Itä-Euroopassa rajoitustoimista huolimatta. Rajoitusalueet käsittävät isoja osia Baltiasta ja Puolasta sekä osia Tsekistä ja Romaniasta. Tauti on laajalti levinnyt luonnonvaraiseen villisikapopulaatioon ja kontrollitoimet eivät ole olleet riittäviä.

EU:n eläinten hyvinvointi ja eläinten kuljetus

Komissio ei ole valmis avaamaan eläinten hyvinvointisäädöksiä, eikä eläinten hyvinvointi ole sen prioriteettilistalla. Sitä vastoin vapaaehtoisia järjestelmiä ja suosituksia parhaista käytännöistä jaetaan ja kehitetään. Kuljetuskelpoisuuden arvioimiseksi on tehty komission ja elinkeinon yhteisessä hankkeessa esitteet teuras-kuljettajan avuksi koskien ainakin hevosta, nautaa ja sikaa.

Keskustelua käydään karjupossujen kirurgisesta kastroitiosta luopumisesta. Vapaaehtoisen luopumisen pitäisi tapahtua v. 2018. Jäsenvaltioissa asia edistyy hitaasti, mutta edistyy kuitenkin. Erilaisia vaihtoehtoja on käytössä riippuen jäsenvaltiosta, kuten mm. paikallisuudutus, kipulääkitys, hiilidioksidin käyttö ikään kuin anesteettina, aikaisempi teurastaminen ja immunokastroation käyttö.

Komission perustama Animal Welfare Platform kokoontui 2017 ensimmäisen kerran. Platformiin kuuluu edustajat jäsenvaltioista, sidosryhmistä ja tieteellisistä asiantuntijoista. Suomesta asiantuntijana mukana on prof Anna Valros Helsingin yliopistosta. Platformilla ei ole varsinaista roolia säädösvalmistelussa, mutta se voi ottaa kantaa eläinten hyvinvointiin liittyviin kysymyksiin.

MTK:n tavoitteet

- Eläintautiasetukseen liittyviin säädöksiin tulee varmistaa listaus niistä taudeista, joista jäsenvaltio halutessaan voi pitää alueensa vapaana. MTK:n näkökulmasta tulisi listalla ainakin olla mukana PRRS, BVD, IBR, leukoosi, paratuberkuloosi, Aujeskyn tauti, PED ja mehiläistaudit.
- MTK vaatii, että komissio huolehtii siitä, että EU:n sikadirektiivin toimeenpano varmistetaan koko unionin alueella. Erityisesti sikojen rutiininomaisen hännänkatkaisun tulokinnon osalta käytännöt tulisi yhtenäistää. MTK korostaa, että nykyinen sikadirektiivin tulkinta, jolla sallitaan rutiininomainen sikojen hännänkatkaisu, asettaa jäsenvaltiot eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden.

MIKROBILÄÄKERESISTENSSI JA LÄÄKKEIDEN HALLITTU KÄYTTÖ ELÄIMILLE

Leena Suojala; +358 40 779 2945; leena.suojala@mtk.fi

Käsittelytilanne EU:ssa

EU:ssa antibioottiresistenssin vähentäminen on perusajatus työn alla olevissa EU:n eläinlääkeasetuksessa ja lääkerehuasetuksessa. WHO on luokitellut ns. ihmisten kriittisen tärkeät mikrobilääkkeet, joita ei tulisi käyttää eläimille ilman perusteltua hyvää syytä.

Eläinlääkeasetus on trilogivaiheessa. Bulgarian pj-kaudella on tarkoitus saada asetus valmiiksi. Valmistelu on ollut STM:n vastuualuetta, mutta MMM on huolehtinut omasta tehtäväkentästään. Eläinlääkeasetuksessa tullaan säätämään minimivaatimukset eläinlääkkeiden hyväksymismenettelystä, määräämisestä ja käytöstä unionitasolla. Kansallisesti niistä voitaisiin joistain kohdista säätää asetustasoa tiukemmin. Kaskadisäännösten osalta Suomen ja Ruotsin toiveita ei ole huomioitu ja MEP:t tulisi informoida tästä.

Lääkerehuasetuksen valmistelu odottaa eläinlääkeasetuksen etenemistä. Lääkerehuasetuksessa säädetään lääkkeiden annosta eläimille rehun mukana.

MTK:n tavoitteet

- MTK on vahvasti sitoutunut kansalliseen laatustrategiaan: vastuullisesti ja kestävästi tuotetut elintarvikkeet varmistavat ruuan korkean laadun ja puhtauden. Antibioottien hallittu käyttö on osa tätä laatustrategiaa.
- MTK:n tavoitteena on huolehtia eläinten terveydestä niin, että tarve käyttää mikrobilääkkeitä on mahdollisimman vähäinen. Antibiootteja tulee käyttää vain sairauksien hoitoon ja eläinlääkärin määräyksestä. Eläinlääkärin toimintaa puolestaan määrittää kansallisen viranomaistahon antamat käyttösuositukset, joissa on otettu huomioon resistenssiriskin hallinta.
- Hyvän eläinterveyden takana on eläinten hyvä hoito, ruokinta ja olosuhteet, jotka lisäävät eläinten vastustuskykyä ja vähentävät sairastumisia ja turvaavat eläinten hyvinvoinnin. Eläinten ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon ollaan sitouduttu laajasti.
- MTK on allekirjoittanut yhdessä muiden pohjoismaisten tuottajajärjestöjen kanssa julkilausuman, jossa vaadittiin antibioottien rutiinikäytön kieltämistä ennaltaehkäisevästi tuotantoeläimille Euroopassa.

LUOMULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN LOPPUSUORALLA

Jukka Markkanen; +358 20 413 2376; +358 40 585 5322; jukka.markkanen@mtk.fi

Lainsäädännön uudistamisen alkuperäisenä tavoitteena oli yksinkertaistaminen ja poikkeuksien karsiminen. Uudistuksella halutaan vastata kasvavaan luomun kysyntään ja selkeyttää tuotantotapoja. Samalla voitaisiin paremmin taata kuluttajien luottamus luonnonmukaisesti tuotettuihin elintarvikkeisiin. Yksinkertaistaminen ei lopullisessa versiossa toteutunut.

Käsittelytilanne EU:ssa

Viimeinen kolmikantaneuvottelu pidettiin 28.6.2017 ja sen tuloksena saatiin ratkaisu asetusehdotuksen sisällöstä, jonka puheenjohtajavaltio Viro esitteli maatalouden erityiskomitean kokouksessa 10.7.2017. Tekstiin oli tarkoitus tehdä myöhemmin vielä tekniset ja juridiset korjaukset, mutta 10790/2017; AGRILEG 118, CODEC 1160, AGRILEG/ luonnonmukainen maatalous; on sisällöllisesti paketin lopputulos. Kuitenkin 28.6.2017 neuvottelujen tulos vedettiin pois maatalous- ja kalastusneuvoston 17.–18.7.2017 listalta.

Maatalouden erityiskomitea hyväksyi viimein 20.11.2017 määräenemmistöllä ehdotuksen EU:n uudeksi luomusasetukseksi. Suomi samoin kuin MTK vastustivat päätöstä. Asetusta aletaan soveltaa 1.1.2021 alkaen. Asetuksen Soveltamisala säilyi lopulta melko ennallaan. Itse asetus tulee olemaan n. 300 sivua, mutta lisäksi tarvitaan vähintään sama sivumäärä tarkennusta ja teknisiä asetuksia.

Euroopan parlamentti ja ministerineuvosto hyväksyy asetuksen myöhemmin, kun lopullinen teksti on valmis. Asetuksesta ei ole vielä käytettävissä muuta tekstiä kuin kesällä esillä ollut teksti. Asetustekstin lisäksi tarvitaan vielä tarkempia alempia säädöksiä, joita aletaan valmistella kevään 2018 aikana. Asetustekstin käännöksiä tehdään parhaillaan, mutta terminologiassa jne. on vielä mietintää. Tekstit pitäisi saada eri kielillä tammi-kuussa.

Suomelle ongelmallisia kohtia asetuksessa ovat muun muassa kasvihuonetuotanto, vähittäiskaupan velvoittaminen valvontaan pakkaamattomien tuotteiden osalta sekä siementen käyttöä ja tuotantoa koskevat säännöt. Uusi asetus rajoittaa myös muiden kuin luomueläinten laiduntamista luomutuotannossa olevilla pelloilla.

Ehdotus kuitenkin mahdollistaa nykyistä riskiperusteisemman valvonnan käyttöönoton, mikä tulee vähentämään valvontakäyntejä tietyillä tiloilla, joilla ongelmia ei ole aikaisemmin todettu.

MTK:n tavoitteet:

- MTK vastustaa kauppohen ottamista valvonnan piiriin. Se nostaa kauppohen kynnystä ottaa luomutuotteita tarjontaansa.
- MTK tavoittelee edelleen muutoksia kasvihuonesäännösten tulkintaan, jotta ne sopisivat paremmin Suomeen ja varmistamaan tuotannon jatkumisen. Viiden vuoden kuluttua uuden asetuksen soveltamispäivästä komissio esittää rajoitettujen kasvualustojen käyttöä kasvihuoneissa koskevan kertomuksen ja tarvittaessa korjaustoimet liittyvän lainsäädäntöön.
- Siemenlainsäädännössä on varmistettava, että pohjoisiin olosuhteisiin löytyy sopivia siemenlajeja ja -lajeja, jos tavanomaista siementä ei saa käyttää. EU-tasoinen siemenrekisteri ei ole riittävä. Suomessa käytössä oleva yleinen käyttöluva on pystyttävä säilyttämään.
- Kokonaan erillinen jalostusluomueläinten rekisteri on tarpeeton. Nautarekisteriin voidaan lisätä luomustatus rekisteriuudistuksen yhteydessä.
- Siipikarjan ja sikojen yksityiskohtaiset tuotantosäännöt tarvitaan nopeasti, jotta kotimainen porsas ja nuorikkokasvatusta saada käyntiin. (Art. 11 (4))
- Luomukeruutuotteiden säännöksiä on selkeytettävä ja mahdollistettava keruutuotteiden käyttö luomukosmetiikkaan.

EU:N SOKERIN MARKKINAJÄRJESTELMÄ

Antti Lavonen; +358 40 5580 512; antti.lavonen@mtk.fi

EU:n sokerin markkinajärjestelmä muuttui 1.10.2017. Sokerin kiintiöjärjestelmä päättyi, mikä merkitsi myös sokerijuurikkaan vähimmäishinnan poistumista. Aiemmin pakolliset toimialasopimusneuvottelut teollisuuden ja viljelijöiden välillä muuttuivat vapaaehtoisiksi, mutta niitä voidaan edelleen käydä kilpailulainsäädännön puitteissa. Tältä osin komission maatalouden ja kilpailun pääosastot kävivät taistelua. Kokemukset eivät

ole olleet vapaaehtoisten neuvotteluiden osalta positiiviset. Teollisuus on koventanut neuvotteluasennetta ja -tavoitteitaan kaikkialla Euroopassa. Sokeriyhtiön toimiessa useammassa maassa pyritään yhdenmukaistamaan sopimuskäytännöt ja käytännön järjestelmät eri maiden välillä. Sokerin yksityinen varastointi säilyy. Samoin sokerin rajasuoja ja sokerin viitehintaa säilyvät ennallaan. Sokerin vientirajoitteet poistuivat, joten tuotantopaineita voidaan purkaa EU:n ulkopuolelle.

Uudistuksen seurauksena sokerin tuotantomäärät ovat kasvaneet keskeisimmissä tuotantomaiden maissa. Uusi järjestelmä jakaa tuotantomaiden kahteen luokkaan. Viljelijät tulevat menestymään uudessakin järjestelmässä maissa, joissa teollisuuden omistavat viljelijät. Maissa, joissa teollisuus ei ole viljelijöiden omistuksessa, toimialasopimusneuvottelut näyttävät vaikeutuvan merkittävästi. Juurikkaan vähimmäishinnan lakkaaminen heikentää viljelijöiden neuvotteluasemaa ja poistaa merkittävän suojaverkon.

Sokerijuurikas on tehokkaimpia kasveja muuntamaan auringon energia hiilihydraateiksi ja sitä kautta bioenergiaksi. Sokerijuurikas on merkittävä biomuovien raaka-aine. Sokerista voidaan valmistaa biomuovia, joka hajoaa myös vedessä pölvästään kuin useimmat muut nykyiset biomuovit (valtamerten muovijäte). Tuotekehityspanostukset Suomessa ovat olleet tähän asti juurikkaan osalta olemattomat.

Käsittelytilanne EU:ssa

Uuden järjestelmän mukainen lainsäädäntövalmistelu on saatu pääosin päätökseen. Osa asetuksista päättyi kokonaan 2017 syyskuun lopussa, osasta poistettiin viittaukset kiintiöjärjestelmään, juurikkaan vähimmäishintaan ja vientirajoitteisiin.

Komissio on ryhtynyt toimiin markkinoiden läpinäkyvyyden ja viljelijöiden neuvotteluaseman parantamiseksi. Komissio tehostaa sokerin hintaseurantaa ja on luomassa järjestelmää sokerijuurikkaan hinnan seuraukseksi. Tältä osin toimeenpanolainsäädännön valmistelu jatkuu edelleen. Komissio on esittänyt juurikkaan hinnan osalta EU:n keskihintaa ja se julkistettaisiin parin vuoden viiveellä. Tässä muodossaan juurikkaan hintatiedolla olisi vain vähäinen merkitys esim. toimialasopimusneuvotteluissa. Keskustelua käydään edelleen siitä, kuuluuko juurikasleike mukaan juurikkaan hintaan vai ei. Monet jäsenmaat ja Euroopan sokerijuurikkaan tuottajien etujärjestö CIBE ovat esittäneet useita parannuksia suunniteltuun hintaraportointiin. Juurikkaan hintatiedon pitäisi olla jäsenmaa- tai vähintään Euroopan mittakaavassa aluekohtainen. Juurikkaan hintaraportointiin liittyy paljon teknisiä yksityiskohtia ja järjestelmää joudutaan varmasti parantamaan myös käyttöönoton jälkeen. Teollisuus ja sen etujärjestö ovat vastustaneet sokerin hintaraportoinnin jatkamista ja juurikkaan hintaraportointia.

Komissio on myös ottanut käyttöön tehostetun markkinaraportoinnin kotisivuillaan. Sieltä löytyvät nyt kuukausittain tiedot mm. sokerin maailmanmarkkina- ja EU-hinnoista, vienti- ja tuontimääristä ja -hinnoista. Komissio jatkaa sokerin taselaskelmien laatimista.

Komissio on perustanut sokerille asiantuntijatyöryhmän sokerin markkina-asioiden säännölliseen pohdintaan (Market Observatory). Suomi sai paikan työryhmään nuorten tuottajien CEJA:n kautta.

MTK:n tavoitteet

- Uuden markkinajärjestelyn lainsäädäntötilanne
 - Viljelijöiden neuvotteluasemaa toimialasopimusneuvotteluissa on syytä vahvistaa. Vapaaehtoisista toimialasopimusneuvotteluista olisi palattava takaisin pakollisiin neuvotteluihin.
 - Sokerin ja juurikkaan hintaraportointia on saatava jäsenmaa- tai vähintään aluekohtaisia Euroopassa, jotta niistä on hyötyä toimialasopimusneuvotteluissa. EU-keskihinnan arvo neuvotteluissa on heikko.
 - Teollisuussokerin hintaraportointi on saatava takaisin. Ruoka- ja teollisuussokerin ilmoittaminen yhtenä hintana heikentää tiedon arvoa ja läpinäkyvyyttä.

- Juurikkaan hintaraportin tuoreuteen olisi kiinnitettävä huomiota. Parin vuoden viive tiedossa heikentää käyttöarvoa.
- Market Observatory
 - Kokonaiskuvan takia tarvitaan myös pienten maiden edustus mukaan valmisteluun
 - Suomen paikka työryhmässä on varmistettava myös tulevaisuudessa
- Biomuovit ja -energia
 - On varmistettava, että tuleva lainsäädäntö suosii biomuoveja ja bioenergiaa.
 - Sokerijuurikkaasta valmistettavien muovien tuotekehitykseen ja valmistukseen on panostettava myös Suomessa.

UUDET KASVINJALOSTUSMENETELMÄT LUOVAT KILPAILU- JA SOPEUTUMISKYKYÄ

Mika Virtanen; +358 20 413 2468; +358 400 544 728; mika.virtanen@mtk.fi

Gmo-lajikkeiden käyttöönotto EU:ssa on osoittautunut mahdottomaksi. Gmo-menetelmien sijaan kasvinjalostuksessa olisi edistettävä ns. uusien jalostustekniikoiden käyttöönottoa, jotta kasvinjalostuksen kilpailukyky voidaan parantaa. Nämä uudet tekniikat eivät ole perinteistä gm-jalostusta, vaan gm-jalostuksen ja perinteisen kasvinjalostuksen välimuoto. Uudella tekniikalla päästään täsmällisempään, nopeampaan ja halvempaan kasvinjalostukseen perinteiseen menetelmään sekä gm-jalostukseen verrattuna. Esim. CRISP/Cas9-tekniikat mahdollistavat jalostuksessa tarkoin kohdennetut mutaatiot, ilman että kasviin tuodaan vierasta perintöainesta. Näillä tekniikoilla voidaan tehdä samoja mutaatioita, joita luonnossa tapahtuu normaalistikin.

Ongelmana on rajanveto siitä, mikä tekniikka luetaan perinteiseksi jalostukseksi ja mikä geenimanipulaatioksi. Tämä on lainsäädännössä epäselvää. Asiasta on pitkään käyty laajaa keskustelua EU:ssa, mutta päätöksiä ei saada tehtyä. Ongelmana on muodostunut myös se, että rajanveto kestää kauan, eikä päätöksiä tekniikoiden luokittelusta tehdä riittävän nopeasti, vaikka moni näistä menetelmistä voidaan luokitella melko yksiselitteisesti ei-gm-menetelmiksi. Joidenkin menetelmien osalta rajanveto on vaikeampaa ja vaatii laajempaa analyysiä. Selvien tapausten osalta päätökset tulisi tehdä nopeasti, jotta nämä menetelmät saataisiin jalostuksen käyttöön. Niillä saadaan aikaan täsmäjalostusta edulliseen hintaan, mikä olisi eurooppalaiselle kasvinjalostukselle välttämätöntä.

Käsittelytilanne EU:ssa

EU:ssa uusista jalostustekniikoista on keskusteltu viime aikoina runsaasti. Komissiolta odotetaan mahdollisimman pian kannanottoa asiaan, mutta näyttää todennäköiseltä, että asian käsittely viivästyy. Keskustelua käydään siitä, pitäisikö uusien jalostustekniikoiden hyödyntämistä säädellä lainsäädännössä vai ei. Näitä menetelmiä käytetään jo kasvinjalostuksessa, mutta sääntely puuttuu. Gm-jalostus puolestaan on tarkkaan säädelty. Epäselvää on myös se, pitäisikö säädellä menetelmää vai lopputuotetta, eli jollain menetelmällä jalostettua kasvilajiketta? DG Sante pitää aiheesta seminaarin 28.9. Brysselissä.

MTK:n tavoitteet

- MTK mielestä pitää saada mahdollisimman nopeasti päätökset siitä, mitä uusista jalostustekniikoista voidaan hyödyntää perinteisen kasvinjalostuksen menetelminä ja mitkä tekniikat luetaan gm-lainsäädäntöön kuuluviksi.

KASVINJALOSTAJANOIKEUDET vs. PATENTOINTI

Mika Virtanen; +358 20 413 2468; +358 400 544 728; mika.virtanen@mtk.fi

Euroopassa patenttien myöntäminen kasvilajikkeille on tähän saakka liittynyt vain geenimuuneltuihin lajikkeisiin. Euroopan patenttitoimisto (EPO) on kuitenkin myöntänyt patentin kahdelle kasvilajikkeelle (tomaatti

ja parsakaali), jotka on jalostettu perinteisiä menetelmiä käyttäen. Tämä on uhka kansainvälisille kasvinjalostajanoikeuksille, jonka mukaan kasvinjalostajilla on oikeus käyttää korvauksetta kaikkia lajikkeita lähtömaterialina uusien lajikkeiden jalostustyössä. Kasvilajikkeiden tiettyjen ominaisuuksien patentointi estää tämän ja herättää kysymyksen luonnon luomien ominaisuuksien varaamisesta vain yrityksen omaan käyttöön. Patentin omistaja voi halutessaan lisenssimaksua vastaan antaa mahdollisuuden patentoidun lajikkeensa hyödyntämiseen.

Mikäli kasvien patentointi Euroopassa yleistyy, niin vaarana on kasvinjalostuksen keskittyminen vähitellen muutamalle kansainväliselle suuryritykselle, jotka omistavat patentit. Pienten jalostajien toiminta vaarantuu. Euroopassa on vielä satoja pieniä kasvinjalostajia sen ansiosta, että täällä on kasvinjalostajanoikeudet voimassa. Toisin on esim. USA:ssa, jossa kasvien patentit ovat käytössä.

Käsittelytilanne EU:ssa

Marraskuussa 2016 Euroopan komissio julkaisi selventävän tiedonannon, jossa se totesi, että sekä biologisia prosesseja että perinteisin biologisin menetelmin jalostettuja kasvilajikkeita ei pitäisi voida patentoida. Tämä oli lainsäätäjien tarkoitus, kun EY:n direktiiviä 98/44/EY bioteknologian keksintöjen oikeudellisesta suojasta valmisteltiin.

Patenteista ja kasvinjalostajan oikeuksista käytävä kiista voitaisiin ratkaista pienellä muutoksella EY:n direktiiviin 98/44/EY. Komissio ei kuitenkaan halua avata direktiiviä, koska muutosprosessi olisi hidas ja samassa yhteydessä vaadittaisiin direktiiviin muitakin muutoksia.

Nyt on tärkeää seurata sitä, miten Euroopan patenttitoimisto (EPO), ottaa Euroopan komission suositukset huomioon, tehdessään päätöksiä kasvilajikkeiden patenttihakemuksia käsitellessään.

MTK:n tavoitteet

- MTK mielestä pitää saada mahdollisimman nopeasti päätökset siitä, mitä uusista jalostustekniikoista voidaan hyödyntää perinteisen kasvinjalostuksen menetelminä ja mitkä tekniikat luetaan GM-lainsäädäntöön kuuluviksi.
- MTK pitää tärkeänä sitä, että hyvin toimiva järjestelmä kasvinjalostajan oikeuksista säilyy jatkossakin. MTK:n mielestä kasvilajikkeita ei voi patentoida. MTK:n tavoitteena on, että EU:n poliittiset päättäjät varmistavat sen, että Euroopan patenttitoimisto (EPO) noudattaa Euroopan komission tekemää linjausta. Lisäksi linjaus ja patenttilain tulkinta tältä osin pitää olla yhdenmukainen eri jäsenvaltioiden lainsäädännössä.

KASVINSUOJELUAINEPOLITIikka PAINEESSA

Mika Virtanen; +358 20 413 2468; +358 400 544 728; mika.virtanen@mtk.fi

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2009 kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta säätelee mm. kasvinsuojeluaineiden tehoaineiden hyväksymisen edellytyksiä. Asetuksen myötä EU:n kasvinsuojeluainepolitiikka siirtyi riskiperusteisesta päätöksenteosta enemmän vaaraperusteiseen suuntaan.

Tehoaineiden hyväksynnässä kiinnitetään huomiota aineen vaaraominaisuuksiin, mutta ei oteta huomioon erilaisten riskienvähennystoimenpiteiden vaikutusta siihen, millä todennäköisyydellä aineen vaaraominaisuus realisoituu käytännössä. Tämä on johtanut vuosien saatossa siihen, että markkinoilla olevien tehoaineiden määrä on vähentynyt rajusti.

Tällä hetkellä ongelmia aiheuttaa erityisesti se, että tehoaineiden uudelleen rekisteröinnin yhteydessä arvioidaan tehoaineen mahdollinen vaikutus hormonitoimintaan (hormonihäirikkö). Jos aine määritellään hormonitoimintaa haittaavaksi aineeksi, niin tehoainetta ei hyväksytä markkinoille. Tämän lisäksi nyt arvioidaan sitä, onko tehoaine korvattavissa (cut off) jollakin toisella, vastaavaan käyttöön hyväksytyllä, mutta vähemmän haitallisella tehoaineella. Tämä puolestaan johtaa markkinoilla olevien tehoaineiden ja valmisteiden määrän edelleen vähentymiseen ja hyväksytyjen valmisteiden liialliseen käyttöön, koska vaihtoehtoisia valmisteita ei ole käytettävissä. Lopulta valmiste menettää tehonsa, koska torjuttava organismi voi kehittää tehoaineelle vastustuskykyisiä (resistenttejä) kantoja. Tämä voitaisiin estää, mikäli markkinoille on hyväksytty samaan käyttötarkoitukseen useita, vaikutustavaltaan erilaisia tehoaineita.

Neonikotinoidit. Komissio on alustavasti esittänyt, että se aikoo kieltää kolmen neonikotinoidin käytön kokonaan, kasvihuonekäyttöä lukuun ottamatta. Kielto koski klotianidiini-, imidaklopridi- ja tiametoksaami-tehoaineita, joiden käyttö on tällä hetkellä kielletty. Näiden tehoaineiden käyttö siementen peittaamiseen kiellettiin toistaiseksi joulukuussa 2013. Tällä välin EFSAan on toimitettu uusia tutkimustuloksia neonikotinoidien vaikutuksista pölyttäviin hyönteisiin.

EFSA:n aikaisempien tulkintojen mukaan neonikotinoideista on haittaa pölyttäville hyönteisille. EFSA on kuitenkin käyttänyt tehoaineiden vaikutuksia arvioinnissaan ei-hyväksyttyä ”Guidance Bee Document”

EFSA:n arviointiraportti uusien tutkimustulosten pohjalta valmistunee helmikuussa 2018. Tämän jälkeen tehoaineiden osalta tehdään päätöksiä, luultavasti kevään 2018 aikana.

Päätös on hyvin pitkälti politisoitunut, kuten glyfosaatin tapauksessa. Komissio haluaa jäsenmaiden ottavan enemmän vastuuta kasvinsuojeluaineiden hyväksymiseen liittyvässä päätöksenteossa, sillä moni jäsenmaa ei omista sisäpoliittisista syistä halua olla hyväksymässä tiettyjä tehoaineita uudelleen käyttöön, vaan haluaisi komission tekevän päätökset.

Saksan johdolla kuusi EU-jäsenmaata sekä monet MEPit ovat vaatineet komissiolta toimenpiteitä, joilla tuetaan **glyfosaatin** ja muiden torjunta-aineiden käytön vähentämistä. Komissio on luvannut esittää kevään 2018 aikana lainsäädäntöä, jolla kasvinsuojeluaineiden tehoaineiden hyväksymisprosessi tehdään läpinäkyvämmäksi ja hyväksymisen pohjana olevien tieteellisten tutkimusten tasoa halutaan nostaa. Samalla halutaan yhdenmukaistaa kasvinsuojeluaineiden hyväksymisprosessia eri jäsenmaiden välillä.

Dikvatti. Komissio esitti tehoaineen uudelleenarvioinnin yhteydessä tehoaineen hyväksymisen jatkamista. Jäsenmaiden enemmistöä ei kuitenkaan saatu komission esityksen taakse, sillä useat jäsenmaat halusivat kieltää dikvatti-tehoaineen käytön. Päätöstä tehoaineen rekisteröinnistä ei ole vielä tehty. Nykyinen jatkoaika rekisteröinnille päättyy 30.6.2018. Dikvatti on erittäin tarpeellinen kasvinsuojeluaine mm. erikoiskasvien siementuotannossa ja perunan varsiston hävittämisessä.

MTK:n tavoitteet

- MTK pitää tärkeänä sitä, että tehoaineiden uudelleenrekisteröinteihin liittyvät päätökset tehdään tieteellisten arviointien perusteella, eikä poliittisin perustein.
- MTK korostaa sitä, että tehoaineen luokittelussa esim. hormonihäiriköksi (kyllä/ei) pitää ottaa huomioon riskiperusteisuus. Pelkkä kemikaalin vaaraominaisuus ei saa ratkaista luokittelua, vaan myös se, miten suurella riskillä vaaraominaisuus toteutuu, on otettava huomioon.
- Kasvinsuojeluaineiden osalta jonkin tehoaineen vaaraominaisuuteen liittyvää riskiä voidaan merkittävästi pienentää mm. kouluttamalla kasvinsuojeluaineiden käyttäjiä valmisteiden oikeaoppiseen käsittelyyn. Ympäristölle aiheutuvia riskejä vähennetään pakollisella kasvinsuojeluaineiden levitysvälineiden testauksella jne.

- MTK pitää tärkeänä sitä, että riskiperusteisen arvioinnin lisäksi valmisteiden luokittelussa otetaan huomioon päätösten sosioekonomiset vaikutukset. Päätöksillä on huomattava vaikutus maatalouden toimintaedellytyksiin. Vanhoja tehoaineita kiellettyä, on mietittävä korvaavia, nykyistä parempia vaihtoehtoja kasvinsuojeluun, jotta voidaan turvata riittävä kasvinterveys ja kasvinsuojelun mahdollisuudet.
- Tehoaineen korvaavuutta (cut off) arvioitaessa ei saa syntyä tilannetta, että markkinoilla oleva kasvinsuojeluainevalikoima kaventuu, mikä johtaa valmisteiden tehon heikentymiseen, vaihtoehtoisten valmisteiden puutteen vuoksi.

ILMASTOPOLITIikka

Liisa Pietola; +358 20 413 2434; +358 50 438 4014; liisa.pietola@mtk.fi

Anssi Kainulainen; +358 50 596 1541; anssi.kainulainen@mtk.fi

Kolmikantaneuvottelut Euroopan komission kesällä 2016 julkaiseman ilmastopolitiikan kesäpaketista on saatu päätökseen loppuvuodesta 2017. Kesäpaketti sisälsi kaksi maa- ja metsätaloudelle keskeistä lainsäädäntöesitystä: taakanjakoasetus (ESR) ja asetusehdotus maankäytön, maankäytön muutoksen ja metsätalouden sisällyttämisestä EU:n ilmastopolitiikkaan (LULUCF, COM (2016) 479).

Euroopan parlamentin teollisuus ja energiavaliokunta, sekä maatalousvaliokunta äänestivät lainsäädäntöesityksistä alkukesästä 2017. Suomessa paljon julkista keskustelua aiheuttanut ympäristövaliokunnan LULUCF-äänestys järjestettiin 12.7.2017. Ympäristövaliokunnan näkemys poikkesi rajusti teollisuus ja maatalousvaliokuntien näkemyksestä siinä, miten metsiä tulisi kohdella EU:n ilmastopolitiikassa.

Esityksen keskeiset puutteet koskivat artiklaa 8, jossa säädetään metsien roolista ilmastopolitiikassa. Artikla 8 määrittelee jäsenvaltioille ne laskentaperiaatteet millä metsien käytön vertailutaso täytyy määrittää. Sekä komission pohjaesityksessä, että ympäristövaliokunnan näkemyksessä metsien käytön vertailutasojen määrittämisessä valta vertailutasojen määrittämiseen annettaisiin komissiolle. Tämä olisi vahvasti vastoin metsäpolitiikan subsidiariteettia. Sekä komission pohjaesityksessä, että ympäristövaliokunnan näkemyksessä metsien käytön vertailutaso määritettäisiin historialliseen aikaväliin perustuen. Komissiolla aikaväli olisi 1990-2009 ja ympäristövaliokunnalla 2000 - 2012. Suomen kannalta vanhoilla luvuilla laskettu intensiteetti olisi johtanut laskennalliseen päästöön, vaikka metsämme säilyvät merkittävänä luonnontieteellisenä hiilinieluna myös jatkossa, vaikka metsiä käytettäisiin nykyistä tehokkaammin.

EU:n ESR ja LULUCF-asetusehdotusten yhteysvaikutuksesta uhkasi muodostua vain fiskaalinen tulonsiirto jäsenvaltioilta toisille. Erityisen epäoikeudenmukaisesti esitys olisi kohdellut maita, joilla on runsaasti hakkuusäästöjä ja siten alhainen historiallinen metsien käytön intensiteetti. Suomen tapauksessa se olisi tarkoittanut, että useiden kymmenien miljoonien tonni biologisesta hiilinielusta tulisi poliittinen päästölähde, josta valtio olisi velvoitettu maksamaan esityksestä hyötyville jäsenvaltioille. Metsien käytön vertailutason määrittelyssä epäonnistuminen olisi saattanut jarruttaa investointihalukkuutta biotalouteen Suomessa. Pahimpien uhkakuvien mukaan metsiä hyödyntävän teollisuuden hiilivuoto pois EU:sta olisi merkittävää, globaalit päästöt todennäköisesti kasvaisivat ja biotalouden tulot ja työpaikat jäisivät EU-alueelta saamatta.

Parlamentin täysistunnossa ympäristövaliokunnan lausuntoluonnokseen esitetty vaihtoehtoinen kompromissiesitys metsien vertailutason laskennasta sai enemmistön puolelleen ja äänestystulos osoittautui metsäsektorin kannalta suotuisaksi noudattaen Pariisin ilmastopoliittisten tavoitteita hiilidioksidipäästöjen ja poistumien tasapainosta vuoteen 2050 mennessä.

LULUCF-asetusehdotuksesta käytiin kolme kolmikantaneuvottelua, joissa neuvoston ja parlamentin kannat sovittiin komission esitykseen. Tiukkojen neuvottelujen jälkeen artikla 8:n lopullisesta muotoilusta poistettiin vertaus metsien käytön historialliseen intensiteettiin. MTK:n mukaan on erityisen tärkeää, että asetusta ei tulkita tavalla mikä johtaisi tulevaisuuden metsien käytön lukkiuttamisen historialliselle tasolle.

Poliittinen prosessi Brysselissä on nyt saatu päätökseen. Jatkotyö on teknistä jäsenvaltion ja komission välistä työtä. Jäsenmaat rakentavat vertailutasonsa vuonna 2018 ja vuonna 2019 komissio tarkistaa ja tarvittaessa korjaa ehdotetut laskelmat. Suomessa laskennat tehdään Luonnonvarakeskuksessa ja maa- ja metsätalousministeriössä.

Myös taakanjakopäätöksestä (ESR) saatiin trilogissa sopu joulukuussa 2017. Suomelle asetettava taakanjakosektorin päästövähennystavoite on -39 % verrattuna vuoden 2005 päästöihin. Suomen tavoite on EU:n alueen tiukin heti Ruotsin jälkeen. Ruotsin tavoite on -40 %. Myös Luxembourgille ja Tanskalle asetettiin Suomen tasoinen tavoite. Muiden tavoitteet ovat löysemmät. Suomi tulee tarvitsemaan taakanjako-asetuksen toimeenpanossa päätöksessä määritellyt rajoitetut joustokeinot täysimääräisesti. Tiukasti rajoitettujen joustokeinojen käyttämisestä huolimatta tavoite on Suomelle tiukka saavutettava, varsinkin kun huomioidaan, että taakanjakosektorin päästövähennystavoitteiden saavuttaminen on huomattavasti kalliimpaa kuin päästökauppasektorilla tapahtuva päästöjen vähentäminen.

ENERGIAPOLITIikka JA BIOMASSAN/METSÄTALOUDEN KESTÄVYYS

Anssi Kainulainen; +358 50 596 1541; anssi.kainulainen@mtk.fi

Meri Siljama; +32 491 73 56 05; meri.siljama@mtk.fi

Vuonna 2009 sovittu EU:n 2020 ilmasto- ja energiapaketti sisältää uusiutuvan energian direktiivin (RES-direktiivi), jossa on määritelty nestemäisten biopolttoaineiden raaka-aineiden kestävyysvaatimukset. Direktiivi ei sisällä kiinteälle biomassalle vastaavia vaatimuksia. Kiinteän biomassan kestävyys on ollut RES-direktiivin laatimisesta lähtien suuri huolenaihe Brysselissä. Suomelle kysymys on keskeinen ja koskee lähinnä metsäbiomassan kestävyttä lämmön- ja sähköntuotannossa. Suomessa EU:n tavoitteiden seurauksena metsähakkeen käyttö on kasvanut parista miljoonasta kuutiosta reiluun 8 miljoonaan kuutioon muutamassa vuodessa ja tavoitteena on nostaa se vähintään 13,5 miljoonaan kuutioon vuoteen 2020 mennessä.

Suoran energiakäytön lisäksi n. 50 %:a jalostavan teollisuuden vastaanottamasta puusta päätyy jossain vaiheessa jalostusprosessia energiaksi. Tämän vuoksi biomassan kestävyyspolitiikka ei tulisi rajoittumaan pelkästään energiabiomassaan vaan mahdollisista kriteereistä tulisi yleiset vaatimukset puuntuotannolle ja puun kestävyydelle. Vaikka näiden kriteerien ensisijaisena kohteena on EU:n ulkopuolelta tuotu biomassa, koskisivat tulevat kriteerit myös EU:n omaa biomassaa. Tällöin riskinä on EU:n metsätalouden hyvä kestävyys huomioiden kohtuuttomat vaatimukset, joiden toteuttaminen vaikeuttaisi puunkäyttöä ja -investointeja lisääntyvän hallinnollisen taakan seurauksena. Näillä olisi puolestaan puun kokonaiskysyntää laskeva vaikutus.

Käsittelytilanne EU:ssa

Komissio valmisti 2012–2013 direktiiviesityksen kiinteän biomassan kestävyyydestä, mutta se kaatui syksyllä 2013 metsäsektorin ja muutaman aktiivisen jäsenmaan voimakkaan vastustuksen tukemana komission pääosastojen välisiin erimielisyyksiin. Tämän seurauksena komission perusti, osana metsästrategiaprosessia, jäsenmaista ja keskeisimmistä sidosryhmistä koostuvan työryhmän pohtimaan metsätalouden kestävyttä ja sen todentamista. Ryhmä aloitti työnsä kesällä 2014 ja raportti valmistui heinäkuussa 2015. Raportin mukaan EU:ssa ei ole metsätalouden kestävyysongelmaa ja nykyiset käytössä olevat lait, vapaaehtoiset suositukset ja metsäsertifiointi riittävät turvaamaan kestävyden. Raportti ei suosittele uutta lainsäädäntöä, mutta ehdottaa jäsenmaiden metsätalouden kestävyden parempaa seurantaa EU-tasolla sekä olemassa olevan EU-lainsäädännön (mm. LULUCF-lainsäädäntö ja EU:n puutavara-asetus) parempaa hyödyntämistä.

Vuoden 2014 alussa komission julkaisema tiedonanto vuoden 2030 ilmasto- ja energiapolitiikasta peräänkuuluttaa EU:lle uutta biomassapolitiikkaa, jolla pyritään turvaamaan biomassan kestävyys sekä puubiomassan saatavuus energiakäytön kasvaessa.

Komissio antoi marraskuussa 2016 lainsäädäntöesityksen RES-direktiivin päivityksestä [COM (2016) 767 final]. Metsäbiomassan kestävyttä koskeva lainsäädäntöesitys on RES-direktiivin artikloissa 26, 27 ja 28 ja kappaleessa 76. Metsäbiomassan kestävyden todentaminen perustuu ns. riskiperusteiseen malliin jossa ensimmäisen vaiheen tarkastelussa käydään läpi maan omaa lainsäädäntöä joka takaa kestävä tuotannon. Mikäli maakohtaista tietoa ei ole operaattorin saatavilla, kestävyden tarkastelussa siirrytään metsälön tai metsätilan tasolle. Tarkoituksena on, että olemassa olevat sertifiointijärjestelmät, kuten PEFC ja FSC hakevat komission hyväksynnän kestävyden takaamiselle, jolloin kestävyden todentamiseksi riittää operaattorin esittämä sertifikaatti. Huomioitavaa on myös, että komissio ehdottaa arvioivansa metsäbiomassaa koskevia kriteereitä vuoden 2023 loppuun mennessä ja voi tarpeen mukaan tehdä niitä koskevan muutosehdotuksen. Kestävyysskriteereihin kuuluu myös LULUCF-vaatimukset, mutta nämä ovat todennettavissa, mikäli maa on esimerkiksi ratifioinut Pariisin ilmastopöytäkirjan.

Kesällä 2017 parlamentin ympäristövaliokunnan valiokunnan esittelijä antoi omat muutosehdotuksensa, jotka kumoavat lähestulkoon kokonaan komission esityksen ja joista heijastuu ympäristöjärjestöjen voimakas panos. Kyseisellä valiokunnalla on eksklusiivinen kompetenssi kestävyttä koskeviin direktiivin osiin, kun taas muut artikkelit kuuluvat teollisuus- tutkimus ja energiavalokunnan erityisalaan. Parlamentti käsittelee asiaa syksyn ja alkutalven aikana. Valiokunnan äänestyksessä vaihtoehtoinen kompromissiehdotus palautti metsäbiomassan kestävyttä koskevan artiklan komission esityksen mukaiseen riskiperusteiseen malliin. Kehittyneiden biopolttoaineiden raaka-ainelähteen äänestettiin mäntyöljy ja kuitupuu pois, ja lisättiin vaateita puun kaskadikäytöstä ja jätehierarkiasta metsäbiomassan kestävyystarkasteluun. Jälkimmäiset tarkistukset saivat paljon kritiikkiä osakseen ja täysistunnossa mäntyöljyn ja kuitupuun rajauksen kumottiin.

Kolmikantaneuvotteluissa on tärkeää, ettei bioenergian tavoitteita tai tukiehtoja koskeviin artikloihin (3 ja 4) sisällytetä jätteitä koskevan direktiivin tai kaskadikäytön periaatteita niiden käytännön täytäntöönpanoon liittyvien lukuisten vaikeuksien vuoksi. Komissiokin on moneen kertaan todennut, ettei puun kaskadikäyttö sovellu EU-lainsäädäntöön. Myöskään jo kertaalleen kumoon äänestettyjä runkopuun rajoituksia puun energiakäytöstä ei missään nimessä pidä jatkokesittelyssä hyväksyä.

Parlamentin tammikuussa 2018 äänestämä kanta paransi komission esitystä muutaman metsäbiomassan kestävyyskriteerin osalta. Jatkokesittelyssä on tärkeää, ettei sanamuotoihin sisällytetä asioita mitä ei itse asiassa edes ole olemassa, kuten *unionin ympäristö- ja luontostandardit* mihin parlamentin hyväksymissä kestävyyskriteereissä viitataan. Maaperään viittaavien kriteerien kohdalla olisi huomioitava EU:n kompetenssi, sillä siihen liittyvä sääntely kuuluu vahvasti jäsenmaiden itsemääräämisoikeuteen. Parlamentin hyväksymässä kannassa artiklan 26, paragrafi 5 (iv) muotoilu ympäröivien alueiden huomioimisesta aiheutuvien hakuiden rajoittaminen on ongelmallinen maanomistusoikeuksien ja naapuruussuhteita koskevien lakien kanalta ja johtaa väistämättä kysymyksiin rajoitteista aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta.

MTK:n näkökulmasta on kummallista, että biomassaa koskien keskustelussa esiintyy esityksiä enimmäisajasta, jonka kuluessa poltossa vapautuva hiili pitäisi uusiutuvilla biomassoilla saavuttaa sidotuksi takaisin. Vaihtoehtoisilla polttoaineilla tai muilla energiantuotantomuodoilla ei edes keskustella vastaavista velvoitteista.

MTK:n tavoitteet

Biomassan kestävyys on sen mahdollisten markkinavaikutusten vuoksi MTK:lle keskeinen kysymys. Sinällään toiminnan kestävyden osoittaminen markkinoilla on tärkeää, mutta turhia ja/tai perusongelmaa eli kolmannen maiden kestävyysongelmia ratkaisemaan kykenemättömiä kriteerejä ei tule sallia.

- MTK:n näkemyksen mukaan RES-direktiivin kehittyneiden biopolttoaineiden lisäämiseen tähtäävät tavoitteet ovat kannatettavia. Biokaasun tuotantoa tulee tarkastella jatkotyössä mahdollistavasti. Kestävien raaka-ainelähteiden hyödyntämiselle ei saa luoda hallinnollisia esteitä minkään lopputuotteen osalta.

- Suomalaiselle maa- ja metsätaloudelle vieraita käsitteitä, ei aseteta EU-lainsäädännön vaatimuksiksi. Esimerkiksi komission esityksen artiklan 26 kohdan 5 *areas of high conservation value* on tällainen vieras käsite, kuten myös Union environmental and nature standards.
- Suomalaisilla pelloilla ja metsissä on jatkossakin mahdollisuus tuottaa kestäviä raaka-aineita myös bioenergiaksi. Kestävyyssartiklojen kohdalla turvemaiden kohtelua pitää selkeyttää em. tavalla.
- Kestävyyssjärjestelmien hallinnollinen taakka toimijoille ei muodostu kohtuuttomaksi ja että olemassa olevia järjestelmiä pystytään hyödyntämään täysimääräisesti. Hallinnollista taakkaa lisää dramaattisesti, jos jokaisen biomassäerän osalta on erikseen todennettava yhteensopivuus kestävyyskriteerien kanssa.
- Suomalainen biotalous, mukaan lukien uusiutuvien energiamuotojen tuotanto tunnustetaan myös EU-lainsäädännössä kestävyydeltään erinomaiseksi.
- Pelkästään EU-maita velvoittavia vaatimuksia ei tule asettaa. Komissio ei ole vuosina 2010 ja 2014 julkaisseissaan biomassan kestävyysarvioinneissa kyennyt osoittamaan metsätalouden kestävyysongelmaa EU:n sisällä.
- Mahdollisten kriteerien tulee perustua jo olemassa oleviin kansallisiin metsälainsäädäntöihin ja kestäväns metsätalouden kriteereihin, indikaattoreihin ja todentamisjärjestelmiin, kuten niihin jotka on luotu Forest Europe- prosessin yhteydessä.
- Kestävyyttä tulee tarkastella maa- ja/tai aluetasolla eikä missään nimessä yksittäisen tilan tasolla. Vaati- musta pakollisista metsäsuunnitelmista kestävyysden todentamisessa ei tule hyväksyä.
- Kriteerien tulisi olla joustavat eli ottaa huomioon jäsenmaiden erityispiirteet ja kansallinen olemassa oleva metsälainsäädäntö. Mikäli EU laatii kestävyyskriteerit, tulee kestävyysden todentamisen pohjautua riskipohjaiseen arviointiin (risk-based approach), jossa kestävyysden todentamiseen vaaditaan enemmän toimenpiteitä siellä missä riskit kestävättömään toimintaan ovat isommat. Tällä vältetään turha byro- kratia ja toimenpiteet maissa, joissa kestävyysdestä on huolehdittu mm. toimivan lainsäädännön, metsä- hallinnon ja metsäsertifiointin keinoin.
- Mahdollisten kriteerien ei tule kyseenalaistaa puun hiilineutraalisuutta.
- Biokaasun tuotannolle ei aseteta sellaisia vaatimuksia, jotka estävät toimintamahdollisuudet Suomessa. Esityksen jatkotyössä biokaasun tuotannon kysymyksiä tuleekin tarkastella erityiskysymyksenä. Jo ojite- tuilla turvepelloilla tuotettu biomassa on voitava katsoa kestävästi tuotetuksi.
- Epäsuoraa puun kaskadikäyttöön johtavia periaatteita, kuten jätehierarkiaa tai kiertotaloutta, ei tulisi kirjata direktiiviin. Nämä periaatteet eivät sovellu EU:n lainsäädäntöön, koska ne toteutuvat parhaiten markkinaperusteisuuden kautta.

EKOSYSTEEMIPALVELUT

Lea Jylhä; +358 40 848 8081; lea.jylha@mtk.fi

Anna-Rosa Asikainen; +358 40 920 9858; anna-rosa.asikainen@mtk.fi

Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan luonnon tarjoamia aineellisia ja aineettomia palveluita ja tuotteita, jotka ovat olennaisia edellytyksiä ihmisten ja yhteiskuntien hyvinvoinnille. Ekosysteemipalveluiden perustana on luonnon monimuotoisuus ja sen ylläpitämät toiminnot.

Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa neljään pääluokkaan:

1. tuotantopalvelut (esim. ruoka, puu, keräilytuotteet ja lääkeaineet)
2. säätelypalvelut (esim. pölytys, ilman puhdistus, eroosion torjunta, ilmastomuutoksen torjunta hiili- dioksidin sidonnalla ja veden puhdistus)
3. ylläpitopalvelut (esim. yhteyttäminen, aineiden kierto, maaperän rapautuminen ja rakenne)
4. kulttuuripalvelut (esim. virkistyskäyttö ja maisemat)

Ekosysteemipalveluiden arvottamisella pyritään varmistamaan, että kaikki palveluiden tuottamat hyödyt ja niihin kohdistuvat haitat kyetään ottamaan huomioon päätöksenteossa. Useille tuotantopalveluille on ole- massa vakiintuneet markkinat, mutta säätely- ja ylläpitopalveluiden sekä kulttuuripalveluiden markkinat ovat

vasta kehittymässä. Mikäli maanomistajat saavat kannustimia ekosysteemipalveluiden aktiiviseen edistämiseen, ekosysteemipalvelut voivat olla uudenlaisen liiketoiminnan perusta ja monipuolisen hyvinvoinnin lähde.

Käsittelytilanne EU:ssa

EU:n luonnon monimuotoisuusstrategian tavoitteena on pysäyttää monimuotoisuuden häviäminen ja ekosysteemipalveluiden heikkeneminen vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteen tueksi EU on asettanut jäsenvaltioiden tehtäväksi ekosysteemien tilan ja niiden tarjoamien palveluiden arvioimisen. Ekosysteemipalveluiden kartoitusta tehdään jäsenvaltioiden, komission ja EEA:n yhteistyössä (Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services, MAES).

Ekosysteemipalvelut ovat osa EU:n monimuotoisuusstrategian toimeenpanoa ja esillä monissa meneillään olevissa tutkimushankkeissa (esim. PEGASUS). Monimuotoisuusstrategiassa kannustetaan myös edistämään innovatiivisten rahoitusmekanismien sekä markkinaperusteisten välineiden, kehittämistä ja käyttöä. Ekosysteemipalveluiden turvaaminen on vahvasti mukana ja pohjana myös vihreää infrastruktuuria koskevassa aloitteessa.

MTK:n tavoitteet

- Alkutuottajien - maanviljelijöiden ja metsänomistajien - panos ekosysteemipalveluiden tuotannossa tulee saada näkyväksi. Tavoitteena on lisätä tietoa viljelijöiden ja puuntuottajien keskeisestä roolista ekosysteemipalveluiden vaalijoina ja edesauttajina.
- Tuottavan maan sekä maa- ja metsätalouden harjoittajien myönteinen vaikutus ekosysteemipalveluiden verkostossa olisi kyettävä arvottamaan siten, että yhteiskunta olisi valmis tunnustamaan ja tarvittaessa tukemaan ekosysteemipalveluihin liittyviä toimenpiteitä muidenkin kuin tuotantopalveluiden osalta.
- Ekosysteemipalveluiden tuotteistamiseen tulee panostaa ja lisäksi tulee luoda uusia markkinoihin perustuvia rahoitusmalleja ekosysteemipalveluille.
- Monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden turvaamisessa tulee rajoituksista ja pelkkään suojeluun turvautumisesta siirtyä kannusteperusteisuuteen. Monimuotoisuudelle ja ekosysteemipalveluille on mahdollista luoda markkinoita, esimerkkejä tästä löytyy mm. hiilinielujen kaupasta sekä vesivarojen turvaamisesta.

METSÄBIOTALOUS JA BIOTALOUSSTRATEGIAN PÄIVITYS

Juha Hakkarainen; +358 20 413 2450; +358 400 870 867; juha.hakkarainen@mtk.fi

Pentti Linnamaa; +358 40 920 9879; pentti.linnamaa@mtk.fi

Meri Siljama; +32 491 735 605; meri.siljama@mtk.fi

EU:n biotalouden liikevaihto on jo lähes 2 000 miljardia euroa, ja ala työllistää yli 22 miljoonaa ihmistä eli 9 prosenttia kaikista EU:n työpaikoista. LUKE:n mukaan Suomen biotalouden arvo oli vuonna 2014 yhteensä 63 miljardia euroa. Tästä summasta metsäsektorin osuus oli noin 25 miljardia euroa. Ruuan tuotannon osuus oli noin 16 miljardia euroa. Biotalous tarjosi vuonna 2014 yhteensä noin 333 000 työpaikkaa. Yksi EU:n rahoittamaan biotalouden tutkimukseen ja innovointiin investoitu euro tuottaa arviolta 10 euron lisäarvon biotalouden eri aloilla vuoteen 2025 mennessä.

Käsittelytilanne EU:ssa

Vuoden 2012 helmikuussa komissio julkaisi EU:n biotalousstrategian, jonka tavoitteena on innovatiivisempi ja vähäpäästöisempi talous. Tarkoituksena on sovittaa yhteen vaatimukset, jotka kohdistuvat maa- ja kalatalouden kestävyys, elintarvikehuoltoon ja uusiutuvien biologisten resurssien kestäväan käyttöön teollisuu-

nessa ja toisaalta vaatimukset luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön suojelusta. Tarkoituksena on suunnata tutkimus- ja innovaatorahoitusta uusiutuvien luonnonvarojen kestävään tuotantoon ja edistää niiden jalostusta lisäarvoa tuottaviksi tuotteiksi. Toimintasuunnitelmassa keskitytään kolmeen keskeiseen tavoitteeseen: teknologioiden ja prosessien kehitys, markkinoiden ja kilpailukyvyn kehitys sekä päättäjien ja sidosryhmien yhteistyön tiivistäminen.

Yhteistyön tiivistämisen keinoiksi komissio listasi biotalouspaneelin perustamisen, biotalouden seurantakeskuksen kehittämisen ja sidosryhmien konferenssien järjestämisen. Ensimmäisen paneelin kausi oli 2013-2015 ja toinen paneeli valittiin kesällä 2016. Paneelissa on 29 biotalouden sidosryhmien edustajaa ja metsänomistajat ovat mukana FTP:n (Forest-based sector Technology Platform) kautta.

Hollannin EU:n puheenjohtajuuskaudella lanseeratun Euroopan biotaloussidosryhmien manifestin tarkoituksena on ottaa kantaa siihen, miten sidosryhmien itse pitäisi toimia biotalouden edistämiseksi. Manifestia työstettiin biotalouspaneelissa alkuvuodesta 2017 ja lopullinen versio esiteltiin EU:n biotalousviikolla marraskuussa 2017.

Biotalousviikon aikana komissio julkaisi myös EU:n biotalousstrategian tarkistuksen. Tämän mukaan politiikoiden koherenssia ja vakautta tulisi lisätä, jotta Eurooppaan saataisiin lisää yksityisiä investointeja. Lisäksi toimintaympäristön muutokset, lähinnä Pariisin ilmastopöytäkirja ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, peräänkuuluttavat siirtymistä kestävään kierto- ja biotalouteen. Tarkistuksen mukaan strategiassa listattujen tavoitteiden ja toimintasuunnitelman toimenpiteiden väliltä ei löydy johdonmukaista linkkiä. Lisäksi biomasojen kysyntää ja tarjontaa paremmin kuvaaville malleille on olisi tarvetta. Toisaalta, tarkistuksen mukaan Horisontti 2020 tutkimusrahoituksen määrä biotaloushankkeisiin on lisääntynyt merkittävästi seitsemännestä puiteohjelmasta. Komission mukaan EU:n strategia on innostanut monia jäsenmaita julkaisemaan oman kansallisen biotalousstrategiansa vuoden 2012 jälkeen.

Vuoden 2017 aikana komissio järjesti myös SCAR puheenjohtajuuskonferenssin ja joulukuussa 2017 biotalousinvestointien huippukokouksen Helsingissä. Jälkimmäinen järjestettiin yhteistyössä mm. Euroopan Metsäinstituutin (EFI) kanssa. Vuoden 2018 aikana EU:n biotalousstrategia ja siihen liittyvä toimintasuunnitelma päivitetään. Komissio julkaisee tammikuun 2018 loppuun mennessä tiekartan päivityksestä ja samaan aikaan avautuu myös julkinen kuuleminen. Ensimmäinen luonnos uudesta biotalousstrategiasta ilmestyyne maaliskuussa 2018.

MTK:n tavoitteet

- Biotalouden merkityksen (fossiilitalouden sijaan) edistäminen EU:n kasvun ja työllisyyden veturina
- Tulevan EU:n biotalousstrategian olisi katettava muutakin kuin tutkimus- ja innovaatiot, Suomen kansallisen biotalousstrategian mukaisesti
- Tuoda maa- ja metsätaloustuottajien näkökulmia eri biotalousfoorumeille EU:ssa. Suora vaikuttaminen komissiossa, parlamentissa, neuvostossa, biotalouspaneelissa ja biotalousallianssissa. Viimeksi mainittu on eri organisaatioiden luoma aktiivinen ja epävirallinen yhteenliittymä, joka pyrkii edistämään biotalouden asiaa.
- Metsäbiomassan ja puurakentamisen tärkeys sekä maaseudun kilpailukyvyn esilletuominen ovat avainasemassa.
- Ajaa eteenpäin kunnianhimoista uutta EU:n biotalousstrategiaa ja nostaa agendalle tuottajien osuutta biotalouden moottorina.
- Päivityksessä metsäbiotalouden rooli tulee saada nykyistä vahvemmin mukaan.
- Biotalouden edistäminen EU-politiikoissa kuten 2030 ilmasto- ja energiapolitiikoissa, kiertotalouspaketissa vuoden 2020 jälkeisessä yhteisessä maatalouspolitiikassa, komission investointisuunnitelmassa ja tulevassa tutkimuksen puiteohjelmassa.

METSÄSTRATEGIAN ARVIOINTI JA TARKASTUS

Juha Hakkarainen; +358 20 413 2450; +358 400 870 867; juha.hakkarainen@mtk.fi

Pentti Linnamaa; +358 40 920 9879; pentti.linnamaa@mtk.fi

Meri Siljama; +32 491 73 56 05; meri.siljama@mtk.fi

Komissio esitteli EU:n uuden metsästrategian syyskuussa 2013 vastaamaan metsäsektorin toimintaympäristön muutokseen ja toisaalta myös metsien painoarvon kasvuun EU:n päätöksenteossa. Neuvosto hyväksyi omat päätelmänsä keväällä 2014 ja parlamentti huhtikuussa 2015. Strategian lähtökohtana on jäsenmaiden päättäväisellä metsäasioissa ja se huomioi kestävän metsätalouden taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen merkityksen. Edelliseen, vuonna 1998 voimaan astuneeseen metsästrategiaan verrattuna uusi strategia on kuitenkin elinkeinomyönteisempi ja nostaa selvästi esiin myös metsien talouskäytön merkityksen. Neuvoston ja erityisesti parlamentin kannat korostavat metsien talouskäyttöä, puun käytön lisäämistä sekä metsäsektorin merkitystä biotalouden, kasvun ja työllisyyden edistäjänä. Strategian toimeenpanon varmistamiseksi komissio valmisti erillisen toimeenpanosuunnitelman, jolla pyritään turvaamaan strategian käytännön vaikuttavuus. Edellisen metsästrategian suurimmat ongelmat olivat juuri toimeenpanossa.

Käsittelytilanne EU:ssa

Komission metsästrategian toimeenpanosuunnitelma valmistui syyskuussa 2015. Jäsenmaiden on määrä tarkastella komission pysyvässä metsäkomiteassa suunnitelman etenemistä vuosittain. Strategian ja sen toimeenpanon laajempi tarkistus tehdään vuonna 2018. Arviointia varten on kilpailutuksella valittu tutkijaryhmä.

Komissio valmisti toimeenpanosuunnitelmaa tiiviissä yhteistyössä pysyvän metsäkomitean (SFC) kanssa. Suunnitelma sisältää listan toimenpiteitä ja niiden toteuttajia vuosille 2014-2020. Myös toteutuksen ajankohta ja odotetut lopputulokset on listattu suunnitelmaan. Pysyvän metsäkomitean vuotuinen työsuunnitelma perustuu Metsästrategian toimeenpano -ohjelmaan.

Vuonna 2018 Pysyvä metsäkomitea (SFC) kokoontuu neljä kertaa kvartaaleittain.

MTK:n tavoitteet

- Strategian myötä hyvät mahdollisuudet asianmukaiselle metsäpoliittisten asioiden koordinaatiolle EU:ssa ovat olemassa, mutta tämä edellyttää strategian kunnollista toimeenpanoa ja strategia hyödyntämistä politiikkavalmistelussa
- Metsästrategian toimeenpanossa tulee erityisesti keskittyä nykyisen komission prioriteetteihin eli talouskasvua, työllisyyttä ja eurooppalaisia investointeja edistäviin konkreettisiin toimenpiteisiin.
- Toimeenpanossa on etsittävä konkreettisia keinoja strategian peräänkuuluttaman puunkäytön lisäämiseksi ja metsäbiotalouden edistämiseksi.
- Metsäekosysteemipalvelujen määrittämistä ja arvottamista on kehitettävä strategian linjausten mukaisesti.
- Metsäasiantuntijaelinten – erityisesti jäsenmaiden asiantuntijoista koostuvan pysyvän metsäkomitean ja metsäsektorin toimijoista koostuvan metsätalous- ja korkkityöryhmän (Civil Dialogue Group on Forestry and Cork) – roolia ja asiantuntemuksen hyödyntämistä politiikkavalmistelussa on parannettava mahdollistamalla näiden aikainen osallistuminen politiikkavalmisteluun.
- Vuonna 2018 tehtävä metsästrategian arviointi on tehtävä tiiviissä yhteistyössä SFC:n ja CDG:n kanssa.
- Ilmasto- ja energiapolitiikan seurantatyössä sekä metsäbiotalouden ja innovaatioiden edistämisessä on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota siihen, että EU:n tavoitteet eivät ole keskenään ristiriidassa vaan tukevan toisiaan.
- Metsästrategian roolia metsää koskevan lainsäädännön valmistelussa on kehitettävä

- EU:ssa tarvitaan entistä koherentimpaa politiikkavalmistelua ja tiiviimpää yhteistyötä eri politiikkalohkojen kesken. EU:n biotalousstrategian revisiointi ja CAP-uudistus tulee ottaa huomioon myös metsästrategian tarkistuksessa

KIERTOTALOUS JA PUUN KASKADIKÄYTTÖ

Juha Hakkarainen; +358 20 413 2450; +358 400 870 867; juha.hakkarainen@mtk.fi

Meri Siljama; +32 491 73 56 05; meri.siljama@mtk.fi

Kiertotaloudella tarkoitetaan tuotteiden ja materiaalien arvon säilyttämistä mahdollisimman pitkään, jätteiden ja resurssien käytön minimoimista sekä resurssien säilyttämistä taloudessa silloinkin, kun tuotteen käyttöikä päättyy, jotta ne voidaan käyttää uudelleen. Komissio hyväksyi kiertotalouspaketin joulukuussa 2015. Paketissa mainitaan erikseen biomassa ja biopohjaiset tuotteet: biotalouden sinällään todetaan tarjoavan vaihtoehtoja fossiilisille tuotteille ja energialle edistään näin kiertotaloutta. Biologisten resurssien käytössä kiinnitetään huomiota niiden elinkaaren aikaisiin ympäristövaikutuksiin ja kestävään hankintaan. Paketissa todetaan, että puuta, ja muitakin biopohjaisia tuotteita, voidaan käyttää monin tavoin ja kierrättää useampaan kertaan.

Metsäteollisuuden ja ympäristöjärjestöjen puolelta tullut paine on johtanut komissiossa haluun säädellä puun kaskadikäyttöä eli puun käytön resurssitehokkuutta ja käyttöjärjestystä eri käyttökohteiden välillä. Bioenergian tavoitteellinen edistäminen mm. uusiutuvan energian direktiivin myötä on herättänyt ko. tahoilla huolta puun energiankäytön holtittomasta kasvusta ja puuvarojen riittävyydestä. Käytännössä tällä pyritään turvaamaan teollisuuden puunsaanti estämällä tai ainakin vähentämällä jalostuskelpoisen puun energiakäyttöä.

Kaskadikäytön sääntely EU-tasolla merkitsisi EU:n toimesta tapahtuvaa puumarkkinoiden sääntelyä. Metsänomistajat lähettivät kaskadikäyttöä koskevan kirjeen keskeisille komissaareille maaliskuussa 2015 ILUC-direktiivin viimeistelyn yhteydessä sekä heinäkuussa kiertotalouspaketin valmisteluun liittyen. Kirjeissä metsänomistajat ovat vastustaneet voimakkaasti kaskadikäytön sisällyttämistä EU-lainsäädäntöön. Viimeisimmissä keskusteluissa komissio on myös myöntänyt, ettei puun kaskadikäytöstä tule tehdä EU-lainsäädäntöä. Metsänomistajien kannalta on myös tärkeää, ettei periaatetta ujuteta myöskään olemassa oleviin ja tuleviin lainsäädäntöhankkeisiin kiertoteitse.

Käsittelytilanne EU:ssa

Komission 2016 hyväksymä kiertotalouspaketti sisältää monia lainsäädäntöehdotuksia, kuten päivitetyn direktiiviehdotuksen pakkauksista ja pakkausjätteistä. Jätedirektiivipaketista saavutettiin trilogineuvotteluissa sopu joulukuussa 2018.

Komissio julkaisi kesäkuussa 2016 tutkimuksen puun kaskadikäytöstä, jossa paneudutaan puuvirtoihin ja kaskadikäyttö alkaa vasta valmiiden puutuotteiden kohdalla. Tutkimuksen mukaan puutuotteiden kierrätyksen suuria ongelmia ovat mm. erilaisten kemiallisten aineiden poistaminen. Lisäksi raakapuun hinta vaikuttaa kierrätyksen kannattavuuteen. Energiapuun osalta olennainen kysymys liittyy sahateollisuuden sivuvirtoihin ja hakkeen käyttöön. Tutkimuksen pohjalta komissio on valmistellut ohjeita puun kaskadikäytöstä. Komissio järjestää aiheesta työpajan huhtikuussa 2018 ja ohjeiden on määrä valmistua viimeistään heinäkuun aikana.

MTK:n tavoitteet

- MTK vastustaa voimakkaasti kaskadikäytön sisällyttämistä EU-lainsäädäntöön. Se tarkoittaisi käytännössä EU:n taholta tapahtuvaa puumarkkinoiden ohjausta, mitä on mahdotonta hyväksyä (puuta ei kasvateta yhtä käyttötarkoitusta varten).

- Kaskadikäytön käytännön toimeenpano olisi erittäin hankalaa ja johtaisi ennennäkemättömään byrokra-tiaan, kun puun toimituksia pitäisi ohjata ja kontrolloida kannolta lähtien. Lisäksi kaskadi-käsitteeseen liittyy lukuisia ongelmallisia kysymyksiä: mikä on vähempiarvoista puuta missäkin maassa, milläkin alu-eella ja kussakin markkinatilanteessa, mitä tehdään, jos jalostavaa teollisuutta ei ole tai puulle ei ole markkinoita, kuka määrittelee korkea-arvoisen ja vähempi-arvoisen käytön?
- Kaskadikäyttö merkitsisi puun käytön lukitsemista jo olemassa oleviin tuotteisiin (käsitettä ajavat voi-makkaimmin massa- ja paperiteollisuus sekä puutuoteteollisuus). Tämä haittaisi teollisuuden uudistu-mista ja uusien tuotteiden kehittämistä, mikä on oleellinen tekijä pyrkimyksissä rakentaa eurooppalaista biotaloutta.
- Materiaalivalinnoissa (esim. pakkauksissa, rakentamisessa) käytetään biomassapohjaisia uusiutuvia raaka-aineita, erityisesti puuta.

MAASEUTUPOLITIikka ON KOKO MAASEUDUN ASIA

Marko Mäki-Hakola; +358 40 502 6810; marko.maki-hakola@mtk.fi

Corkissa linjattiin vuonna 2016 maaseutupoliittisia tavoitteita Cork 2.0 julistuksessa ”Parempaa elämää maa-seutualueille” (A Better Life for Rural Areas). Suomen kannalta merkittävää oli metsän roolin korostuminen keskustelussa.

Corcin päätelmissä pyritään huomioimaan maaseutualueiden heikko taloudellinen tilanne, investointien ja työpaikkojen tarve, ympäristön ja ilmastomuutoksen haasteet sekä politiikkatoimien parempi toimeenpano ja erityisesti ympäristötoimenpiteissä tuloksiin perustuva rahoitus. Lisäksi odotetaan maaseutuvaikutusten arviointia kaikelta politiikkavalmistelulta, jolla on vaikutus maaseudun toimintamahdollisuuksiin. Maaseutu-politiikan pitää rakentua jatkossakin bottom-up -periaatteelle. Maaseututoimenpiteiden tarvitaan laaja-alai-sempi rahoitusvastuu myös alue- ja kalatalousrahastoista sekä Euroopan investointipankista. Poliitiikan rahoi-tuksen pitää perustua toimenpiteiden vaikuttavuuteen ja tuloksiin. Suomalainen maaseutupoliitiikan neuvot-telukunnan tapaista organisoitumista tarvitaan myös Brysseliin.

Maaseudun voimavarojen heikko tunnettuus on kriittinen tekijä. Maaseutuidentiteettiä pitää investoida, jotta maaseudulla olevat mahdollisuudet yhteiskunnalle voitaisiin paremmin hyödyntää. Maaseudusta pitää rakentaa houkutteleva asuinpaikka niin vanhoille kuin nuorille. Maaseutupoliitiikan niin kuin myös maatalous-politiikan odotetaan olevan jatkossa enemmän tulosorientoitunutta, yksinkertaisempaa, ja alueiden erilaiset tarpeet huomioivaa, jossa kumppanuudella on keskeinen rooli EU:n yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Cork 2.0 sai hyvää jatkoa Suomessa syyskuussa 2017, kun ensimmäinen maaseutupoliittinen julkilausuma julkistettiin. Kotimaisessa julkilausumassa esille nousi pitkälti samoja teemoja kuin Corkin julistuksessa. Eu-rooppalaisella päätöksenteolla voidaan edistää kotimaan julkilausuman useita tavoitteita. Tällaisia ovat yri-täjäyden ja työllisyyden vahvistaminen, liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien riittävyys sekä ihmisten ja yrityk-sien tarpeisiin vastaavat laadukkaat palvelut. Maaseudun on annettava menestystä omiin vahvuuksiinsa pe-rusten.

MTK:n tavoitteet

- Maaseutu ei ole vain maaseuturahaston toimenpiteiden varassa. Aluekehitys ym. rahoja mukaan lukien kansallisia lisätoimia kohdennetaan maaseudun toimintaedellytysten kehittämiseen.
- Maaseudun kehittämisvarojen ja maaseutupoliitiikan kokonaisuus on jatkossakin osa yhteistä maatalous-politiikkaa (DG Agri), eikä sen yritys- ja hanketukia siirretä osaksi aluepolitiikkaa (DG Regio).
- EU:n maaseutuvaroista kohdentuu Suomeen kokonaan suurempi osuus liittymissopimuksen perusteella. Meidän on puolustettava varojen jako-osuutta jatkossakin.

- EU:ssa ymmärretään, että tärkeitä asioita ovat olleet maatalouden ympäristökorvaus ja heikompien alueiden maatalouden tukemiseen käytetty luonnonhaittakorvaus (LHK). Näillä ylläpidämme suomalaisen maaseutuympäristön elinvoimaa.
- Maaseudun elinvoimaisuus edellyttää laajaa toimenpidekokonaisuutta. Maaseutuvaikutusten arvioinnin on oltava osa päätöksentekoa
- Maaseudun elinvoimaa sekä houkuttelevuutta asuin- ja investointiympäristönä edistetään eurooppalaisella politiikalla ja aloitteilla, kuten Smart village kokonaisuudella.
- EU politiikka mahdollistaa panostukset väylien ja tietoliikenneyhteyksien toimivuuteen
- Maaseudun ja kaupunkialueiden yhteistoimintaa edistetään ja edellytyksiä luodaan esimerkiksi mahdollistamalla eri kiertotalousmateriaalien yhteiskäyttäminen aiempaa sujuvammin. Kaupunki tarvitsee maaseutua ja päinvastoin.

ALUE- JA RAKENNEPOLITIikka TULEVALLA OHJELMAKAUDELLE

Marko Mäki-Hakola; +358 40 502 6810; marko.maki-hakola@mtk.fi

EU:n aluepolitiikan tavoitteena on edistää alueiden talouskasvua ja kehittää niitä esim. investointipolitiikan avulla. Aluepolitiikka on osa EU:n yhteisvastuullisuutta, jonka puitteissa tukea kohdennetaan vähemmän kehittyneille alueille. EU:n rahoitusta kohdennetaan erityisesti tutkimukseen ja innovointiin, tieto- ja viestintätekniikkaan, pk-yritysten kilpailukyyn kehittämiseen ja vähähiiliseen talouteen siirtymiseen. Aluepolitiikan toimenpiteitä rahoitetaan pääasiassa Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja koheesiorahastosta. Lisäksi aluepolitiikkaa toteutetaan Euroopan sosiaalirahaston (ESR) avulla. Varojen hallinnoinnista huolehtivat kansalliset ja alueelliset viranomaiset yhteistyössä Euroopan komission kanssa.

Kansallinen alue- ja rakennepolitiikka on EU-jäsenyyden aikana heikentynyt ja kehittämistoimet ovat olleet vahvasti sidoksissa EU:n ohjelmapolitiikkaan sekä rakennerahastoihin. Julkisen talouden suurilla linjauksilla ei ole pystytty tai haluttu hidastaa keskittämiskehitystä ja alueiden eriarvoistumista. Epätasapainoista aluekehitystä ei ole pystytty paikkaamaan hajanaisilla EU-rahoitteisilla kehittämishankkeilla. Hanketoiminta on lisäksi valunut käytännön toimijoiden ulottumattomiin. EU:n rahastojen kautta tuleva rahoitus maaseudun kehittämiseen ja tasa-arvoisemman aluekehityksen edistämiseen uhkaa edelleen vähentyä tulevaisuudessa. Lisäksi hankkeiden kautta saavutettava yrittäjyyden kehittyminen sekä uusien työpaikkojen synty ei ole täytännyt odotuksia.

Meneillään on useita uudistuksia, joilla alueellista hallintoa sekä alueiden elinvoimaa voidaan edistää. Kotimaassa maakuntauudistus voi onnistuessaan tarjota työkalut maakuntien omiin vahvuuksiin perustuvien maaseudun elinkeinojen kehittämiseen. EU rahastot tulevat olemaan osa jokaisen maakunnan päätöksentekoa. EU:ssa tulevan ohjelmakauden säädökset puolestaan voivat tehdä alueiden kehittämisen entistä sujuvammaksi.

Käsittelytilanne EU:ssa

Tulevan ohjelmakauden valmistelu on parhaillaan meneillään. Komission ehdotus monivuotiseksi rahoituskehikseksi vuodesta 2021 eteenpäin on Brexitistä johtuen viivästynyt ja tämän hetken tiedon mukaan annetaan toukokuussa 2018. Mikäli tulevat rahoituskehysneuvottelut etenevät aiempien neuvottelujen aikataulussa, käydään neuvostossa rahoituskehysneuvotteluja Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella syksyllä 2019. Eurooppa-neuvosto kokoontuu päättämään rahoituskehyksistä loppuvuodesta 2019 tai alkuvuodesta 2020. Komission perustama, riippumattomista asiantuntijoista koostuva korkean tason työryhmä teki heinäkuussa 2017 ehdotuksensa EU:n rahastojärjestelmän yksinkertaistamiseksi.

MTK:n tavoitteet

- EU:n rakennepolitiikassa edelleen tiedostetaan Suomen erityispiirteet. Esimerkiksi pitkistä etäisyyksistä johtuen maaseudun liikenneväyliin kohdistuvat investoinnit ovat tärkeitä.
- Aluekehityksessä harvaanasuttujen alueiden merkitys biotaloudelle tunnetaan ja EU:n alue- ja rakennepolitiikassa tavoitellaan edelleen eri alueiden tasapainoista kehittämistä.
- Alue- ja rakennepolitiikan yrittäjyyttä, työllistävyyttä sekä investointeja edistävää vaikutusta painotetaan. Hanketukia kohdennetaan etenkin PK yrittäjyyttä edistävään suuntaan.
- Maaseudun yritystoimintaa edistetään edelleen pääosin maaseutuohjelman kautta.
- Koheesiopolitiikkaa mitataan aiempaa enemmän tulosten perusteella. Maiden toimenpiteillä on oltava vaikuttavuutta. Koheesiorahoissa on oltava myös kansallinen osuus. Suomen tulee eri rahastojen kautta pyrkiä kokonaissaannon maksimointiin. Maaseuturahoituksessa saanto on moninkertainen.
- EU-rahastojen sekä hankkeiden tavoitteeksi otetaan uusien työpaikkojen syntyminen sekä elinkeinojen kehittäminen. Hankkeisiin edellytetään mukaan käytännötoimijoita sekä mahdollistetaan myös riski-pi-toisten hankkeiden käynnistyminen.
- Hankkeisiin liittyvää byrokratiaa yksinkertaistetaan. Vaikka yhteinen hallinnointi säilytettäisiin, kevennetään sääntelyä nettomaksajamaissa.

YRITTÄJYYDEN EDISTÄMINEN

Marko Mäki-Hakola; +358 40 502 6810; marko.maki-hakola@mtk.fi

EU-alueen yrityksistä pk-yrityksiä on 99 %. Valtaosa uusista työpaikoista syntyy pieniin yrityksiin. Keskeisiä yrittäjyysperiaatteita - ja politiikkaa määriteltiin EU:n pienyritysaloitteessa vuonna 2008 (Small Business Act). Siinä määritellään periaatteet, joiden tarkoituksena on ohjata erilaisia toimenpiteitä pk-sektorin toiminta-edellytysten kehittämiseksi EU:n jäsenvaltioissa. Ensimmäinen varsinainen yrittäjyyspoliittinen ohjelma on vuodelta 2013 oleva Yrittäjyys 2020-toimintasuunnitelma. Siinä päähuomio kiinnitetään yritysten säädösympäristön kehittämiseen. Hallinnollista taakkaa on sen jälkeen pyritty määrätietoisesti vähentämään. Tulokset eivät kuitenkaan ole vastanneet yritysten ja yrittäjien odotuksia, vaikka EU:lla on useita PK-yrittäjyyttä edistäviä tavoitteita.

Yritysrahoituksen saatavuutta on parannettu esimerkiksi Euroopan investointiohjelmalla ja sen osana toimivalla Euroopan strategisten investointien rahastolla (ESIR). Noin neljäsosa ESIR rahoituksesta pitäisi suuntautua pk-yrityksille lainojen lisäksi myös sijoituksina rahastojen kautta.

Euroopan investointiohjelman tavoitteita noudattelee myös pk-yritysaloitte, jonka Suomen osuuden komissio hyväksyi 2016. Pk-yritysaloitteesta on tehty Suomeen sopimuksia neljän pankin kanssa. Niiden arvioidaan tuovan yhteensä 370 miljoonaa euroa lisärahoitusta suomalaisten pk-yritysten saataville. Takausohjelma on 0,5-10 miljoonan euron eurolainoille.

Käsittelytilanne EU:ssa

Yrittäjyyden edistämistyö EU:ssa on jatkuvaa. Suuri osa työstä on jatkuvaa. Viime vuosina työtä on tehty etenkin rahoituksen saannin helpottamiseksi. ESIRiä päätettiin joulukuussa 2017 jatkaa vuoteen 2020. Samalla investointitavoite korotettiin 315 miljardista eurosta vähintään 500 miljardiin euroon. Koska ESIR-takaukset ovat onnistuneet hyvin pienten yritysten tukemisessa (marraskuun 2017 tietojen perusteella edun piiriin kuului jo 528 000 pk-yritystä), laajennetussa ESIR-rahastossa pk-yrityksille myönnettävän takuun osuus nostetaan 26 prosentista 40 prosenttiin.

Yrittäjyyden edellytyksiin vaikuttaa myös valmisteilla oleva pitkä aikavälin rahoituskehys sekä rahoituksen kanavoituminen Suomeen eri rahastojen kautta. Rakennerahastojen lisäksi erityisesti maaseutuohjelman yritysrahoituksella on ollut suuri merkitys maaseudun pk-yritysten kehittämiseen.

Bulgaria aikoo puheenjohtajuuskaudellaan edistää startup-yritysten ja nopean kasvun yritysten toimintaa Start-up and Scale-up Initiative toimeenpanoa edistämällä, parantamalla rahoituksen saatavuutta sekä pk-yritysten toimintaedellytyksiä "Think Small First" periaatteen mukaisesti

MTK:n tavoitteet

- MTK haluaa pitkäjänteisesti parantaa maaseudun yrittäjien tietoisuutta EU:n tarjoamista mahdollisuuksista sekä työkaluista.
- MTK:n tavoitteena on pk-yritysten rahoitusohjelman eteneminen maaseudun yritystoimintaa edistävästi. Lisäksi mikro- ja pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua investointi- ja tutkimusohjelmien rahoitukseen on jatkuvasti edistettävä.
- MTK:n tavoitteena on saada eri rahoitusinstrumentit yrittäjien käyttöön yritysmuodosta riippumatta
- MTK:n näkemyksen mukaan pk-yritysten nykyinen määritelmä on riittävä kattamaan pk-yritykset.
- MTK korostaa, että ESIRin jatkuessa, on varmistettava alkuperäisen tavoitteen mukaisesti neljänneksen rahoituksesta kohdistuminen pk-yrityksiin.
- MTK painottaa, että seuraavallakin ohjelmakaudella on maaseudun yritysten rahoitusta tultava maaseudun kehittämisohjelmasta.

MAASEUDUN DIGITALISAATIO

Markus Lassheikki; +358 40 779 9680; markus.lassheikki@mtk.fi

Marjukka Manninen; +358 50 533 8924; marjukka.manninen@mtk.fi

Tietoverkot ja palvelut. Digitalisaatio mahdollistaa uudet tavat järjestää maaseudulla elämisen, yrittämisen ja julkisten palvelujen tarjoamisen. Digitalisaation välttämätön edellytys on nopean ja luotettavan laajakaitan saatavuus kaikkialla.

Komission tiedonanto "Verkkoyhteydet kilpailukykyisillä digitaalisilla sisämarkkinoilla – Kohti eurooppalaista gigabittiyhteiskuntaa" ([COM\(2016\)0587](#)) linjaa internetyhteyksiä koskevia strategisia tavoitteita. EU:n tavoitteena on, että vuonna 2025 kaikilla EU:n kotitalouksilla niin maaseudulla kuin kaupungissa on käytettävissään internetyhteys, jossa laskeva siirtonopeus on vähintään 100 Mbit sekunnissa ja joka on nostettavissa gigabittinopeuteen. Digitaalisen sisämarkkinastrategian toteutumista seuraavan, Europe's Digital Progress Report (EDPR) 2017 mukaan 29 maan vertailussa Suomi sijoittui kokonaisuutena kärkimaiden joukkoon. Maaseudun kiinteiden laajakaistaverkkojen osalta sijoitus oli viiden heikoimman maan joukossa. Vuonna 2016 alle 50%:lla Suomen maaseudun kotitalouksista oli kiinteä laajakaistayhteys.

Suomen Viestintäviraston mukaan matkaviestinverkkojen peitto ei tällä hetkellä mahdollista koko maan kattavaa 10 Mbit/s saatavuutta. Viestintäviraston mukaan laajakaistan kokonaissaatavuus ei ole tarkastelujakson 2014-2017 aikana havaittavasti kasvanut ja 100 %:n väestöpeiton saavuttamista ei jatkossakaan voida pitää todennäköisenä kaupallisin ehdoin toteutettavilla ratkaisuilla.

Tiedon jakaminen: omistusoikeus ja tietosuoja. Big Data ja digitalisaatio nähdään maa- ja metsätalouden tuottavuuden kasvun seuraavina vetureina. Toisaalta digitalisaatioon yhdistetään usein huoli yksityisyyden menettämisestä, tietojen väärinkäytöstä ja myös yrityksiä koskevien tietojen joutumisesta väärin käsiin. Uusiin mahdollisuuksiin ja toimintamalleihin on tartuttava kiinni ja samalla pidettävä huoli viljelijän omistusoikeudesta omiin tietoihinsa.

Käsittelyn vaihe

Euroopan parlamentin päätöslauselma 1.6.2017 eurooppalaisesta gigabittiyhteiskunnasta ja 5G:stä ([2016/2305\(INI\)](#)) toteaa mm. että täytäntöönpano edellyttää selkeää aikataulua, kysyntään perustuvaa ja

teknologianeutraalia lähestymistapaa sekä riittäviä investointeja. Parlamentti pitää myönteisinä ja tukee gigabittiyhteiskunnan tavoitteita, jotka koskevat verkkonopeudetta ja kehottaa mm. asettamaan ensisijaiseksi tavoitteeksi valokuitukaapeleilla toteutettujen runkoliittymien infrastruktuurin käyttöönoton. Parlamentti muistuttaa, että unioni on jäämässä digitaalistrategiassa asetetuista verkkoyhteystavoitteistaan ja että maaseutualueiden ja syrjäisten alueiden jälkeenjääneisyys on erityisen huolestuttavaa.

Bulgarian EU-puheenjohtajakauden ohjelmassa painotetaan mm. digitaalisen sisämarkkinastrategian toimeenpanoa kasvun ja kilpailukyvyn lähteenä, henkilötietojen suojaa, muun tiedon kuin henkilötiedon vapaata liikkuvuutta ja tarvittavan osaamisen kehittämistä. Internetin liittymäsaatavuuden (digital connectivity) osalta Bulgarian tavoitteena on nopeuttaa Länsi-Balkanin integraatiota EU:n digitalisaatio-politiikkoihin. Todettakoon, että maaseudun kiinteän laajakaistan osalta liittymätilanne Suomessa ei ole juuri parempi kuin Bulgariassa.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679), jota on kansallisesti sovellettava toukokuusta 2018 lähtien, muuttaa henkilötietojen suojan yleissääntelyä. Tietosuoja-asetus ei tuo turvaa maa- ja metsätaloudessa harjoitettavalle yritystoiminnalle. MTK on aktiivisesti mukana, kun Copa-Cogeca työstää yhdessä kahden muun eurooppalaisen elintarvikeketjun kattojärjestön (CEMA ja Fertilizers Europe) sekä komission maatalouspääosaston kanssa tiedon jakamisen ohjesääntöä. Tarkoituksena on tuottaa vapaaehtoinen ohjesääntö tiedon omistajaoikeuksien tarkoituksenmukaiseksi kunnioittamiseksi ja tietosuojan turvaamiseksi. Ohjesääntöä allekirjoittamaan kutsutaan laajemmin kattojärjestöjä. Eri organisaatioiden yhteinen ohjesääntö valottaa maatalouden digitaaliseen tietoon liittyviä sopimussuhteita ja tarjoaa opastusta tiedon käyttöön.

Tulevassa CAP:ssa tietojärjestelmiä, tietovarantoja sekä satelliittien tuottamaan tietoa on käytettävä niin, että valvonnan kustannukset alenevat ja seuraamukset vähenevät. Niin sanottuja hälytys- ja tarkastusjärjestelmiä on luotava, jotta tukiehtojen, laatu- ja tietojärjestelmien ja lakisääteisten vaatimusten täyttäminen yksinkertaistuu sekä turhilta seuraamuksilta välttyään.

Välitämme viestiä muualle Eurooppaan siitä, millä tavoin suomalainen maatalous siirtyy yhä vahvemmin digiaikaan (mm. viljatori ja viljapassi). Teemme työtä eurooppalaisen maatalouden palveluväylän rakentamisen eteen.

MTK:n tavoitteet

- Mahdollistetaan maaseudun kehittyminen nykyaikaisena yritystoiminnan kasvualueena ja haluttuna asuinympäristönä toimivalla ja luotettavalla verkko-infralla ja digitaalista palveluvalikoimaa laajentaen.
- Kehitetään ja vauhditetaan politiikan keinovalikoima, joka tähtää laajakaistan saatavuuden parantamiseen maaseudulla. Huolehditaan, että EU:n infrainstrumentit ovat hyödynnettävissä myös Suomessa.
- Viranomaisrekistereihin kerättyjen tietojen tulee olla maa- ja metsätalouden harjoittajien vapaasti hyödynnettävissä ja myös heidän niin tahtoessa palveluntarjoajien hyödynnettävissä.
- Tiedon oikeudenmukaisen jakamisen takaamiseksi on luotava toimintatavat.
- Maaseudun elinkeinojen harjoittajilla tulee säilyä oikeus omiin tietoihinsa.
- Haetaan hyviä käytäntöjä maaseudun yrittäjien digivalmiuksien edistämiseksi.
- Digitalisaation, tietojärjestelmien ja tietovarantojen tehokkaampi käyttö CAP:n tulosten mittaamisessa, yksinkertaistamisessa ja valvonnan ja seuraamusten vähentämisessä. (sama kuin kohdassa CAP 2027)
- EU:n laajuinen maatalouden palveluväylä

MAAPERÄN SUOJELU/VILJELYMAA

Liisa Pietola; +358 50 438 4014; liisa.pietola@mtk.fi

Monet tekijät uhkaavat maaperää, kuten rakentaminen, eroosio ja tiivistyminen. Lisäksi ilmansaasteet, jätteet sekä lannoitevalmisteet, joiden yhdisteet ja haitta-aineet eivät ole tiedossa, ovat akuutti uhka ja kiertotalouden varjopuolia.

On oleellista, että maaperän koskevat uhat otetaan huomioon kaikessa EU:n lainsäädännössä, yli sektoreiden. On myös nähtävä, että viljelijät ovat usein voimattomia esimerkiksi ilmastonmuutoksen aiheuttamien sääilmiöiden tai ilmansaasteiden aiheuttamille vaikutuksille.

Viljely- ja metsämaan saastuminen kiertotalouden lainsäädännön ja puhdistusteknologian puutteessa on kasvava uhka rakentamisen ohella. Selkeä uhka on myös tuottavan maan hylkääminen, kun viljely käy kannattamattomaksi. Viljelymaan kasvukunnon heikkeneminen on niin ikään haaste, johon on tartuttava. Tuottava maa pelloilla ja metsissä voi toimia merkittävänä hiilinieluna ja olla osa ratkaisua ilmastonmuutoksen torjunnassa ja sopeutumisessa. Tällöin on kuitenkin huolehdittava vesitaloudesta, niin kastelusta kuin kuivatuksesta, jotta kasvu ja sen myötä hiilensidonta ovat mahdollisia.

Käsittelytilanne EU:ssa

Komissio veti maaperädirektiiviehdotuksen pois käsittelystä 2014, koska direktiivin käsittely ei edennyt direktiiviä vastustavan määrävähemmistön vuoksi. Maaperädirektiivi ei ole juuri nyt komissio prioriteettina eikä esitystä tulla saamaan pariin vuoteen. Komissio on tilannut selvityksen, jossa kartoitetaan parhaillaan jäsenmaiden nykyinen maaperään liittyvä lainsäädäntö. Maaperän puhtaus korostuu komission kiertotalousohjelman myötä, ja etenkin meneillään olevan lannoite- ja jätelainsäädännön päivityksen myötä. Viro otti puheenjohtajakaudellaan maaperäasiat agendalleen, mutta ei päätenyt ehdottomaan direktiivin avaamista sen perusteella, mitä korkeatason konferenssissa 3.10. Tallinnassa linjattiin.

MTK:n tavoitteet

- Suomen maaperä on harvinaisen puhdasta verrattuna moniin muihin jäsen maihin ja haluamme säilyttää puhtaan maaperän ja viljelymaan tuleville polville.
- Lannoitelainsäädännössä on oltava riittävän kriittinen, jotteivat ulkomailta tulevat lannoitevalmisteet ole uhkana. Lisää tutkimusta tarvitaan kierrätyslannoitteiden toimivuuteen.
- Ensisijaisesti rakentamiseen tulee käyttää muuta kuin peltomaata.
- Peltojen kasvukunnon heikkeneminen on uhka, johon tulee saada muutos. Täsmäviljely mahdollistaa resurssitehokkuuden.
- Peltojen hiilensidontaan ja hiilen varastointiin on saatava kannusteet ilmastotekoina.
- Peruskuivatus ja valumavesien hallinta ovat osa keskeistä merenhoitoa Itämeri-alueella.
- MTK ei hyväksy viljelyyn kohdistuvaa uutta lainsäädäntöä, mutta kannustaa vapaaehtoisin järjestelmiin. Peltojen hiilensidontaan ja hiilen varastointiin on saatava kannusteet ilmastotekoina.

KIERTOTALOUSLANNOITTEET OSANA RESURSSITEHOKKUUTTA

Airi Kulmala; +358 400 755 454; airi.kulmala@mtk.fi; Mika Virtanen; +358 400 544 728; mika.virtanen@mtk.fi; Max Schulman; +358 40 825 2112; max.schulman@mtk.fi

Osana kiertotalouspakettia on annettu 17.3.2016 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotus: CE-merkittyjen lannoitevalmisteiden asettamista saataville markkinoilla koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetusten (EY) 1069/2009 ja (EY) 1107/2009 muuttamisesta COM(2016) 157 final. Noin puolet tällä hetkellä markkinoilla olevista lannoitteista jää voimassa olevan lannoiteasetuksen (EY) 2003/2003 soveltamisalan ul-

kopuolelle. Tämä koskee erityisesti orgaanisista materiaaleista tuotettuja lannoitteita. Orgaanisista tai uusioraaka-aineista saatujen lannoitetyyppien sisällyttäminen voimassa olevaan asetukseen on vaikeaa, koska materiaalien koostumus ja ominaisuudet ovat vaihtelevia. Lisäksi yhteydet eläinperäisiä sivutuotteita ja jätteitä koskevaan lainsäädäntöön on epäselvä.

Useat jäsenvaltiot soveltavat kansallisia ympäristövaatimuksia sisältäviä sääntöjä ja standardeja, jotka eivät koske EY-lannoitteita. Kotimainen talousjäte (erityisesti puhdistamoliete) sisältää suuria määriä P:a, jolla voidaan kattaa noin 20 - 30 % EU:n fosfaattilannoitteiden kysynnästä. Sääntelyä on pohdittu uudelleen ja nykyi-kaistettu, jotta tuotevaatimusten joustavuutta voidaan lisätä. Samalla on haluttu säilyttää ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden ja turvallisuuden sekä ympäristön suojelun korkea taso. Ehdotetulla sääntelykehyksellä helpotetaan orgaanisista materiaaleista valmistettujen lannoitteiden pääsyä sisämarkkinoille ja saatetaan toimintaedellytykset tasapuolisiksi louhittujen tai kemiallisten lannoitteiden kanssa.

Tuotteiden erilaiset toiminnot edellyttävät erilaisia turvallisuus- ja laatuvaatimuksia. CE-merkityt lannoitevalmisteet olisivat jaettava toimintoperusteisiin tuoteluokkiin, jolla on omat turvallisuus- ja laatuvaatimuksensa. Erilaiset ainesosat edellyttävät erilaisia käsittelyvaatimuksia ja valvontamekanismeja, jotka on mukautettu aineosien erilaisen potentiaalisen vaarallisuuden ja monimuotoisuuden mukaan. CE-merkittyjen lannoitevalmisteiden haitalliset aineet, kuten kadmium (Cd), voivat aiheuttaa riskin ihmisten ja eläinten terveydelle ja ympäristölle kertyessään ympäristöön ja niiden pitoisuutta valmisteessa olisi rajoitettava. Lisäksi biojätteistä saatavien CE-merkittyjen lannoitevalmisteiden epäpuhtauksien, erityisesti polymeerien mutta myös metallin ja lasin, esiintymistä olisi estettävä tai rajoitettava.

Erityisesti kadmiumin raja-arvon tiukentaminen luo korotuspaineita epäorgaanisten lannoitteiden hintoihin. Lannoitemarkkinat ovat maailmanlaajuiset, ja fosforilannoitteiden tuotannossa puhtaan raaka-aineen määrä on rajallinen. Puhtaan raaka-aineen kysyntä lisääntyy, lannoitteiden hinnat nousevat ja hintojen nousu koskettaa myös suomalaisia viljelijöitä. Orgaanisten lannoitteiden saaminen markkinoille ei käytännössä alenna hintapaineita.

Käsittelytilanne EU:ssa

Asetuksen liitteitä, koskien mm. lannoitevalmisteiden laatuvaatimuksia käsitellään parhaillaan.

MTK:n tavoitteet

- Orgaanisille haitta-aineiden pitoisuuksille tulee olla laajasti enimmäispitoisuusrajoja
- Myös tuhka ja biohiili on saatava säädösten piiriin pikaisesti
- Ankan vastuun normisto pystyttävä säilyttämään Suomessa
- Kiertotalous ei saa vaarantaa maan tuottavuutta ja puhtautta
- Ravinteiden käyttökelpoisuuteen ja levitystekniikkaan kiinnitettävä huomiota
- Tiedon lisääminen org. valmisteiden sisältämien ravinteiden käyttökelpoisuudesta kasveille
- Orgaaniset haitta-aineet poistavat prosessit jätevedenpuhdistamoilla pikaisesti käyttöön
- Uudistuksen vaikutukset epäorgaanisten lannoitteiden hintoihin on otettava huomioon

RUOKAHÄVIKKI KIERTOON

Anni-Mari Syväniemi; +358 50 511 8909; anni-mari.syvaniemi@mtk.fi

EU:n iso tavoite on ruokajärjestelmän kestävyys ja eettisyyden parantaminen. Hyvin harvasta asiasta ollaan EU-politiikassa niin samaa mieltä kuin ruokahävikin vähentämisestä. Ruokahävikin vähentämistä ja ruokaturvallisuuden parantamista koskeva mietintö hyväksyttiin ympäristövaliokunnassa ennen pääsiäistä yksimielisesti.

Osana koko kiertotalouden kehittämistä ruokahävikki-keskustelu on nykyisin laajaa. Monella taholla ja tasolla elintarvikkeiden tuhlausta pyritään estämään ja vähentämään. EU:n alueella haaskataan vuosittain noin 88 miljoonaa tonnia ruokaa. Hävikki on noin 20 % kaikista tuotetuista elintarvikkeista, ja siihen liittyvät kustannukset ovat arviolta 143 miljardia euroa. Taloudellisten ja ympäristövaikutusten lisäksi elintarvikejätteeseen liittyy myös merkittävä sosiaalinen ulottuvuus. YK:n kestävä kehityksen tavoitteissa (2030) yksi päämäärästä on puolittaa ruokajätteen määrä vähittäiskaupan ja kuluttajan tasoilla sekä vähentää ruokahävikkiä tuotanto- ja jakeluketjuissa. EU ja sen jäsenvaltiot ovat sitoutuneet tämän tavoitteen saavuttamiseen.

Käsittelytilanne EU:ssa

- **EU kehittää yhteistä menetelmää elintarvikejätteen määrän mittaamiseen.** Tavoitteena määritellä tarvittavat indikaattorit ja antaa täytäntöönpanosäädös sen jälkeen, kun jätepolitiikan puitteiden direktiivin tarkistamista koskeva komission ehdotus on hyväksytty.
- **EU:n ruokajätefoorumi (EU Platform on Food Losses and Food Waste)** on kokoontunut kahdeksan kertaa (2016-2017). Tavoitteena on auttaa löytämään ratkaisuja ruokajätteen synnyn torjuntaan sekä edistää eri alojen välistä yhteistyötä ja hyvien käytäntöjen jakamista. Tarkoituksena on luoda uudenlainen elintarvikkeiden arvoketju, jossa elintarvikejäte minimoidaan ja elintarvikkeiden tuottamisesta saatu arvo maksimoidaan. Foorumissa on 70 jäsentä.
- **EU:n jätteitä, elintarvikkeita ja rehuja koskevan EU:n lainsäädäntöä selkeytetään** ja ruokalahjoitusten tekemisen helpottaminen sekä entisten elintarvikkeiden ja sivutuotteiden hyödyntämistä rehuina selvitetään. Tavoitteena on laatia jäsenmaiden ja sidosryhmien kanssa elintarvikelahjoituksia koskevat EU:n ohjeet vuoden 2017 loppuun mennessä.
- **Elintarvikkeiden päiväysmerkintöjen tarkastelua jatketaan.** Komissio tutkii keinoja parantaa tapaa, jolla päiväysmerkintäsääntöjä selkeytetään. Komissio tutkii, miten elintarvikealan toimijat ja valvontaviranomaiset käyttävät päiväysmerkintöjä markkinoilla, tuloksia saadaan vuoden 2017 lopulla päätöksenteon tueksi.

MTK:n tavoitteet

- Ruokahävikki elintarvikeketjussa ei ole vastuullista toimintaa, vaan hävikkiä on pienennettävä koko ketjussa. Tässä digitalisaatio voi toimia hyvänä apuna. Digi-innovaatioita tulee tukea.
- Ruokahävikin osalta on määriteltävä, mikä on hävikkiä ja on erotettava kauppaketjuun kelpaamaton sivutuotevirta varsinaisesta hävikistä. Alkutuotannossa suurin osa ns. hävikistä on hyödynnettävissä olevia sivuvirtoja.
- Ravinteiden kierrätys on oleellinen kysymys resurssitehokkuuden parantamisessa.
- MTK osallistuu keskusteluun tarjoamalla käytännönläheisiä ratkaisuja sekä koko kiertotalouspakettiin että esim. EU Platform for FoodWaste ja Copa-Cocegan verkostojen kautta.

KIERTOTALOUS JA JÄTELAINSÄÄDÄNTÖ

Minna Ojanperä; +358 20 413 2469; +358 40 671 9536; minna.ojanpera@mtk.fi

Komissio julkaisi 2.12.2015 kiertotalouspaketin COM(2015) 614. Paketti sisältää komission tiedonannon 1) kiertotalouden toimintaohjelmasta sekä 2) tarkistetun ehdotuksen kuuden jätealan direktiivin muuttamiseksi COM(2015) 593 COM(2015) 594 COM(2015) 595 COM(2015) 596. Tavoitteena on valmistaa materiaalit ja tuotteet siten, että niitä voidaan käyttää uudelleen ja kierrättää mahdollisimman pitkään, arvo säilyttäen.

Jätesäädöspaketti sisältää numeeriset tavoitteet pakkaus- ja yhdyskuntajätteen uudelleenkäytölle ja kierrätykselle sekä kaatopaikkakäsittelyn vähentämiselle. Ehdotuksella parannettaisiin mahdollisuuksia laskea pakkausten, kuten lasipullojen ja puulavojen uudelleenkäyttö mukaan tavoitteen toteutumiseen, mikä helpotaisi Suomessa tavoitteiden saavuttamista.

Jätteen syntymisen ehkäisemiseksi halutaan muun muassa asettaa yrityksille kannusteita tehdä tuotteistaan kestävämpiä ja korjauskelpoisempia sekä lisätä kuluttajien ymmärrystä elintarvikkeiden päivämäärämerkintöjen merkityksestä. Jätteen uudelleenkäyttöä, kierrätystä ja energiakäyttöä edistetään paitsi edellä mainituilla jätedirektiiveillä myös kehittämällä uusioraaka-aineiden markkinoita esimerkiksi hälventämällä kierrätettyihin raaka-aineisiin liittyviä ennakkoluuloja luomalla niille yhdenmukaiset ja luotettavat laatustandardit. Varsinkin elintarvikejätteen energiakäytön osalta Suomella on hyvät edellytykset vastata komission uusiin priorisointeihin kehittyvän biopolttoainesektorinsa ansiosta.

Käsittelytilanne EU:ssa

Jätesäädöspaketissa saavutettiin alustava sopu trilogineuvotteluissa joulukuussa 2017.

Eri jätelajeille määriteltiin tavoiteltavat kierrätysasteet vuodelle 2030. Yhdyskuntajätteen määritelmä hyväksyttiin neuvoston ehdotuksen mukaan: kyseessä on ns. laaja määritelmä, joka kattaa kotitalousjätteen ja siihen laadultaan ja koostumukseltaan rinnastettavan jätteen. Kierrätystavoitteiden laskentamenetelmä hyväksyttiin neuvoston ehdotuksen mukaan: edeltävissä käsittelyvaiheissa syntyviä lajittelu-rejektejä (joita ei kierrätetä) ei lasketa mukaan kierrätettyyn jätemäärään.

Pakkausjätteen kierrätystavoitteisiin ei sisällytetä pakkausjätteen uudelleenkäytön valmistelua, mutta puulavojen korjaus voidaan kuitenkin ottaa huomioon tavoitteissa.

Tuottajavastuun vähimmäisvaatimuksissa edellytetään tuottajan täyttää kustannusvastuuta, mutta siitä voidaan poiketa nykyisten kansallisten tuottajavastuujärjestelmien osalta edellyttäen, että tuottaja vastaa yli puolesta jätahuoltokustannuksista. Uusille järjestelmille tuottajan kustannusvastuuosuus on 80%.

Pakollinen tuottajavastuu pakkauksille astuu voimaan vuonna 2025. Jätteen erilliskeräysvelvollisuuksia täsmennettiin niin, että lähtökohtana on erilliskeräys (kiinteistökohtainen, aluekeräys, biojätteelle myös kotikompostointi) ja siitä voidaan poiketa erityisin direktiivissä säädetyin perustein. Poikkeukset on kuvattava kansallisessa jätesuunnitelmassa ja raportoitava niistä komissiolle. Biojätteen erilliskeräysvelvollisuus astuu voimaan vuoden 2024 alusta lukien ja tekstiilijätteen erilliskeräysvelvollisuus puolestaan vuodesta 2025.

Komissio julkaisi muovistrategian tammikuussa 2018. Strategian tavoitteena on suoraan vähentää muovijätteen määrää, mutta myös tehostaa muovin talteenottoa ja kierrätystä. Tuotesuunnitteluun panostamisen tavoitteena on muovituotteiden tehokkaampi uudelleenkäyttö. Samalla luodaan edellytyksiä kiertotalouden investoinneille ja innovaatioille. Muovijätettä syntyy eniten pakkauksista, joten pakkauksista ja pakkausjätteestä annettu direktiivi on keskeisessä roolissa.

MTK:n tavoitteet

- Kiertotalouteen liittyvän monipuolisen investointipolitiikan tulee samanaikaisesti edistää maaseudun luonnonvaroihin perustuvaa liiketoimintaa.
- Markkinoita kehitettäessä materiaalivalinnoissa suositaan biomassapohjaisia uusiutuvia raaka-aineita.
- Biotalousstrategian päivitys kytkeytyy kiertotalouspaketin tavoitteisiin. Pyrimme siihen, että lopputuloksena olisi kestävä ja mahdollisuuksia luova kiertobiotalous.
- Materiaalin ja aineen luokittelu jätteeksi ja sivutuotteeksi selkeämmäksi (esim. maa-ainekset ja lanta). Lanta tulee listata biopohjaiseksi materiaaliksi puun, peltokasvien ja kuitujen rinnalle.
- Jätteen muuttuminen raaka-aineeksi on selkeytettävä.
- Vaikutamme kiertotalouspolitiikkaan muun muassa Circular Economy Stakeholder Platformin kautta.

LUONTO- JA RIISTAPOLITIIKKA

Anna-Rosa Asikainen; +358 40 920 9858 anna-rosa.asikainen@mtk.fi

Timo Leskinen; +358 400 754 235; timo.leskinen@mtk.fi

EU:n luonto- ja lintudirektiivi sekä Natura 2000 -verkosto

Luonto- ja lintudirektiivi ovat Euroopan unionin tärkeimmät luonnonsuojelusäädökset. Luontotyyppejä sekä luonnonvaraista eläimistöä ja kasvistoa koskevan luontodirektiivin tavoitteena on mm. saavuttaa ja säilyttää tiettyjen lajien ja luontotyyppien suotuisa suojelun taso. Lintudirektiivin yleistavoite on suojella lintukantoja. Direktiivien tarkoittamat lajit on lueteltu niiden liitteissä. Natura 2000 -verkosto koostuu luonto- ja lintudirektiivien mukaisesti valituista alueista, joiden hoidon ja käytön osalta on kiinnitettävä huomiota mm. luonnonarvojen heikentämisen kieltoon sekä suunnitelmien arviointivelvollisuuteen.

EU:n biodiversiteettistrategia

EU on hyväksynyt vuoteen 2020 ulottuvan strategian luonnon monimuotoisuuden tilan suojelemiseksi ja parantamiseksi. Strategiassa on määritelty kuusi tavoitetta, jotka kattavat tärkeimmät luonnon monimuotoisuuden häviämiseen vaikuttavat tekijät. Tavoitteisiin kuuluvat mm. luonto- ja lintudirektiivin tehokas täytäntöönpano, ekosysteemipalveluiden turvaaminen sekä kestävä maa- ja metsätalous. Strategiaa toteutetaan eri tasoilla aina Euroopan komissiosta jäsenvaltioiden kautta sidosryhmiin. Jotta edistymistä voidaan seurata, Euroopan luonnon monimuotoisuudelle ja ekosysteemeille on määritetty perustila.

Luonto- ja lintudirektiivien toimeenpanon tehostaminen

EU:n komission suorittamassa ja vuoden 2016 lopulla valmistuneessa lintu- ja luontodirektiivien toimivuutta selvittäneessä tarkastelussa ("Fitness Check") havaittiin, että direktiivit vastaavat tarkoitustaan, mutta niiden toimeenpanoa on vaikuttavuuden ja tehokkuuden osalta parannettava. Tehokkaampaa toimeenpanoa varten komissio julkaisi keväällä 2017 toimintaohjelman ("Action Plan"), joka pyrkii puuttumaan toimivuustarkastelussa havaittuihin puutteisiin ja parantamaan direktiiveihin liittyvien asioiden yhteyttä muihin sosioekonomisiin tavoitteisiin. Toimenpideohjelma koostuu neljästä painopistealasta ja 15:stä toimenpiteestä, jotka on tarkoitus toteuttaa ennen nykyisen komission toimikauden päättymistä eli ennen loppuvuotta 2019.

Suojeltujen lintujen aiheuttamien vahinkojen vähentäminen ja lintukantojen hallinta

Suojeltujen lintujen aiheuttamat vahingot ovat lisääntyneet viime vuosina Suomessa selvästi. Erityisen ongelmallisia lintuja ovat valkoposkikhanhet, kurjet ja naakat. Lintudirektiivissä määriteltyä poikkeuslupamahdollisuutta tulisi Suomessa hyödyntää tehokkaammin. On varmistettava, että eri EU-maiden viranomaisen tulkinnat lintudirektiivistä ovat yhdenmukaisia, ja tarvittaessa tulkintalinjoja on selkiytettävä komission ohjeistuksin. Vaikka vahingot ovat usein paikallisia, esimerkiksi valkoposkikhanhikannan hallinta on valtioiden rajat ylittävää toimintaa vaativaa. EU-tasolla olisi tarpeen pyrkiä organisoimaan ongelmalintujen kantojen hallintaan liittyvää toimintaa, joka on tuloksekasta. Laajemman tason ratkaisujen ohella paikallisesti direktiivien tulkinnan joustavuudella etenkin poikkeuslupien osalta on keskeinen merkitys vahinkojen hallinnassa.

Karhujen aiheuttamien vahinkojen vähentäminen ja karhukannan hallinta

Karhu kuuluu luontodirektiivin IV-liitteeseen eli se on tiukasti suojeltu laji. Suomen karhukanta on kuitenkin niin korkea, että sitä voidaan säädellä luontodirektiivin sallimalla ns. kannanhoidollisella metsästyksellä. Tähän menettelyyn ei kohdistu vastaavia EU:n paineita kuin susiin. Suurimmat karhujen aiheuttamat vahingot kohdistuvat mehiläistalouteen. Edes sähköaidoilla toteutettu mehiläispesien suojaus ei anna kattavaa suojaa. Luvat vahinkoja aiheuttavien yksilöiden poistamiseen tulisi saada selvästi nykyistä nopeammin ja helpommin.

Susien aiheuttamien vahinkojen vähentäminen ja susikannan hallinta

Viimeisimmän Suomen lajien uhanalaisuusraportin (2010) mukaan susi on erittäin uhanalainen laji. Lisäksi se on EU:n luontodirektiivin IV-liitteen mukaisesti yhteisön tärkeänä pitämä, tiukasti suojeltu laji. Tiukka suojelu merkitsee sitä, että susien tahallinen tappaminen, pyydystäminen, häiritseminen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallinen käyttö on kielletty. Lisäksi suden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat kiellettyjä. Kielloista voi hakea poikkeusta.

Suomessa toteutettu suden kannanhoidollinen metsästys on perustunut kannanhoitosuunnitelmaan, eikä susikantaa ole vaarannettu. Metsästys on välttämätöntä suden ihmisarkuuden ylläpitämisessä ja vahinkojen vähentämisessä. Komissio seuraa tarkasti tilannetta.

Luke on tehnyt uudistetulla menetelmällä arvion susikannasta. Arvion mukaan Suomen susikanta on 150-180 yksilöä. Susikanta on arvioitu edellisvuotta alemmaksi, mutta perättäiset kanta-arviot on tehty toisistaan poikkeavalla menetelmällä eikä kannan kehityssuuntaa voi luotettavasti arvioida. Sudenkaatoon poikkeuslupia on myönnetty aiempia vuosia vähemmän ja kannan säätely poikkeuslupien kautta on jäämässä erittäin vaatimattomaksi. Tämä uhka johtaa susikannan nopeaan kasvuun.

MTK:n tavoitteita luonto- ja riistapoliittisiin asioihin liittyen

- Luonto- ja lintudirektiivien säännöksiä tulee tulkita niin, että käytännöt ovat maanomistajille kohtuullisia. Direktiivit eivät saa kohtuuttomasti vaikeuttaa tai estää maaseudun elinkeinojen harjoittamista. Tulkin-tatilanteissa tarvitaan joustavuutta, jotta lajien suojelustatusta voidaan arvioida esimerkiksi uhanalai-suusarviontien tulosten perusteella.
- Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojelun ja siitä johtuvien käytönrajoitusten tulee perustua vallitsevaan lainsäädäntöön sekä asianmukaisiin luonnontieteellisiin tietoihin. Maa- ja metsätalouden sekä maaseudun muiden elinkeinojen toimintaedellytykset on mahdollisuuksien mukaan säilytettävä Na-tura 2000 -verkoston alueilla ja niiden läheisyydessä.
- Luonto- ja lintudirektiivejä koskevan toimintaohjelman toteuttamisessa sekä muissa menettelyissä on korostettava maanomistajien ja viljelijöiden roolia yhteistyökumppaneina. Menettelyjen on oltava ai-dosti vuorovaikutteisia, läpinäkyviä ja perusteltuja.
- Tulevaisuuden CAP:ssa rahoitusmallien ei tule biodiversiteettia koskevien asioiden osalta olla tulosperus-teisia, sillä tulosperusteisuuteen liittyy liikaa epävarmuutta esim. järjestelmän yksinkertaisuuden, sopi-vien indikaattorien, maksuajankohtien ja ulkoisten tekijöiden osalta. Nykyisin käytössä olevien, tehtyihin toimenpiteisiin perustuvien mallien tulee jatkossakin olla ensisijaisia ja pääasiallisia.
- EU:n uuden biodiversiteettistrategian valmistelussa on huomioitava maa- ja metsätalouden toiminta-edellytysten turvaaminen. Vihreän infrastruktuurin käsite on pidettävä maa- ja metsätalouden toiminta-edellytysten kannalta tarkoituksenmukaisena.
- Karhun uhanalaisuusluokitusta (nyt vaarantunut) on tarkistettava sekä vahinkoa aiheuttavien yksilöiden poistamista ja poikkeuslupien saantia helpotettava.
- Suden kannanhoidollinen metsästys voi jatkua nykyistä suuremmilla lupamäärillä Suomessa.
- Poikkeuslupien myöntämisen kynnystä tulee alentaa, jotta susien poistaminen kiintiöiden puitteissa on mahdollista ja jotta susikannan kasvua voidaan hillitä sosiaalisen kestävyuden turvaamiseksi.
- Jos lajilistojen päivitys katsotaan mahdolliseksi, susi tulisi siirtää luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V.

VESIPOLITIikka (VPD, MSD)

Airi Kulmala; +358 400 755 454; airi.kulmala@mtk.fi

EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin (VPD, 2000/60/EY) tavoitteena on vesien hyvän ekologisen ja kemiallisen tilan saavuttaminen vuoteen 2015 mennessä. Vesien tilan parantamiseksi on haettu jatkoaikoja 2021 ja 2027

asti. On selvää, ettei tavoitetta saavuteta kaikilta osin v. 2027 mennessä. EU:n meristrategiadirektiivissä (MSD, 2008/56/EY) vahvistetaan puitteet ja yhteiset tavoitteet meriympäristön suojelemiseksi ja säilyttämiseksi viimeistään vuonna 2020. MSD koskee Suomen osalta Itämeriä.

Vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelma vuosille 2016 - 2021 hyväksyttiin valtioneuvostossa 3.12.2015. Ajanjaksolle esitettyjen vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteutusta seurataan ja arvio niiden edistymisestä tehdään vuoden 2018 loppuun mennessä. Vesienhoidon suunnitelmat tarkistetaan kuuden vuoden välein. Vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä (v. 2022 - 2027), suunnittelun työohjelmasta ja aikataulusta sekä ympäristövaikutusten arvioinnista on käynnissä kuuleminen (8.1. -9.7.2018).

Myös merenhoitosuunnitelman osat tarkistetaan kerran kuudessa vuodessa: 1. osa tänä vuonna, toinen (seurantaohjelma) v. 2020 ja kolmas (toimenpideohjelma) v. 2021. Suomen meriympäristön tila 2018 -raportti on 1. osa päivitettävää merenhoitosuunnitelmaa. Se sisältää nykytilan arvion, hyvän tilan määritelmät ja yleiset ympäristötavoitteet. Asiakirjasta on kuuleminen 8.1. - 16.2.2018. Julkaisu ja raportointi komissiolle tehdään 10/2018 mennessä.

Jäsenmaiden välillä on eroa ohjelmissa esitettyjen toimenpiteiden laajuudessa sekä veden laadun seurannassa. Myös suunnitelmien valmistumisen ja edelleen toimeenpanon aikataulussa on eroja. Nämä asettavat jäsenmaat eriarvoiseen asemaan oli kyse sitten esimerkiksi asetettujen tavoitteiden toteutumisen seurannasta, vesien tilasta tai kansainvälisistä markkinoista.

Käsittelytilanne EU:ssa

Maatalouspolitiikan uudistuksessa VPD ja MSD voivat nousta esiin, kun pohditaan tukiehtoja. Vesihoidon toimenpiteitä on aika ajoin ehdotettu osaksi täydentäviä ehtoja. Tämä on huono ratkaisu, sillä toimenpiteissä on suuria eroja maiden välillä.

EU seuraa, miten hyvin maat pääsevät vesienhoidolle asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi voidaan seurata, miten tavoitteet otetaan huomioon kansallisessa päätöksenteossa (mm. ympäristöluvut). Suomessa ohjelmien toimenpiteet eivät ole suoraan pakollisia esim. maatalousyrittäjille, mutta jos tavoitteisiin ei päästä, niin vaatimukset pakollisuudesta lisääntyvät myös EU:n taholta. Tämä olisi haitallista, sillä Suomessa maataloussektorin vesienhoidon toimenpiteet ovat pitkälti samat kuin nykyisessä ympäristökorvausohjelmassa, jolloin kustannuksia on saatu katettua tätä kautta. Jos toimet ovat pakollisia, niistä ei voida enää maksaa korvausta ympäristökorvausjärjestelmän kautta. Toimenpiteiden kustannusten korvaaminen tulee jatkossakin varmistaa.

VPD tarkistetaan EU:ssa vuonna 2019.

MTK:n tavoitteet

- Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien tavoitteet eivät saa muuttua viljelijöille pakollisiksi toimenpiteiksi esimerkiksi täydentävien ehtojen (maatalouspolitiikan uudistaminen) tai muun lainsäädännön kautta. Viljelijöille on pystyttävä maksamaan korvausta vesien- ja merenhoidon toimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista ja tulonmenetyksistä.
- Suomen nykyiset vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelma ovat kohdittavat maa- ja metsätaloudelle. EU:ssa laadittavien ohjeistusten tulee mahdollistaa uusien ohjelmien valmistelun yksinkertaistaminen ja samalla turvattava eri osapuolten näkemysten huomioon ottaminen.
- VPD:n tarkistusprosessi ei saa johtaa siihen, että nykyisistä ”tiukimmista toimintamalleista” otetaan oppia, vaan päinvastoin VPD:n uudistuksen tulee johtaa sujuvampaan ja yksinkertaisempaan toimintatapaan ja sen tulee ottaa huomioon maa- ja metsätalousyritysten kannattavan toiminnan edellytykset.